

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Dušan Noga
Mária Roučková

Olympijská výchova v praxi

2015

Publikácia bola vydaná a financovaná z prostriedkov ESF
v rámci národného projektu Profesijný a kariérový rast
pedagogických zamestnancov.
ITMS kód projektu 26120130002
ITMS kód projektu 26140230002

Olympijská výchova v praxi

Dušan NOGA
Mária ROUČKOVÁ

Bratislava 2015

Názov:	Olympijská výchova v praxi
Autori:	Dušan Noga PaedDr. Mária Roučková
Recenzenti:	PhDr. Daniela Ďurajková PaedDr. Daniela Hellebrandtová
Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave
Odborná redaktorka:	Mgr. Terézia Peciarová
Grafická úprava:	Ing. Monika Chovancová
Vydanie:	1.
Rok vydania:	2015
Počet strán:	64
ISBN	978-80-565-1353-8

Obsah

Úvod	5
1 Teoretické východiská	6
1.1 Čo je olympijská výchova?	8
1.2 Štátny vzdelávací program ISCED 1, 2, 3	9
2 História olympijského hnutia	12
2.1 Niektoré dôležité dátumy z histórie olympijského hnutia	12
2.2 Olympijská charta	14
2.2.1 Ako pracovať so žiakmi s Olympijskou chartou?	14
2.3 Aspekty propagácie olympijského hnutia	15
3 Antika a Olympia	18
4 Novoveké olympijské hnutie	20
4.1 Pierre de Fredi de Coubertin (1863 – 1937)	20
5 Doping	22
6 Aktivity v oblasti olympijskej výchovy	24
6.1 Workshopy, besedy	24
6.2 Environmentálne aktivity	25
6.3 Výchovno-vzdelávacie akcie	26
6.4 Súťaže	26
6.4.1 Vedomostné súťaže	27
6.4.2 Športové súťaže	28
6.4.3 Umelecké súťaže a aktivity	29
7 Slovenský olympijský výbor a organizácie podieľajúce sa na olympijskej výchove v SR	33
7.1 Slovenský olympijský výbor (SOV)	33
7.1.1 Olympijské kluby	34
7.1.2 Klub fair play SOV (KFP SOV)	34
7.1.3 Slovenská olympijská akadémia (SOA)	36
7.1.4 SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum	36
7.2 Slovenské združenie telesnej kultúry (SZTK)	37
7.3 Konfederácia športových zväzov (KŠZ)	37
Zoznam bibliografických odkazov	39
Prílohy	40

Úvod

Učebný zdroj slúži ako študijný materiál pre účastníkov vzdelávacieho programu *Olympijská výchova v základných a stredných školách*. Olympijské hry možno považovať za dôležitý prostriedok výchovy a vzdelávania v školách. Úlohou učiteľov je viesť žiakov nielen k pravidelnému športovaniu, ale aj k dodržiavaniu a šíreniu olympijských hodnôt a ideálov a k boju proti zneužívaniu nedovolených prostriedkov. Okrem predmetu telesná a športová výchova môžu na zavedení olympijskej výchovy do škôl participovať prakticky všetky vyučovacie predmety (dejepis, geografia, biológia, slovenský jazyk, cudzí jazyk, výtvarná výchova, etická výchova, vlastiveda...).

Mimoškolské aktivity ponúkajú množstvo foriem a prostriedkov olympijskej výchovy. Sú to školské olympiády nielen v rôznych športových činnostiach, ale aj vedomostné, literárne či výtvarné súťaže. Veľmi úspešnou formou olympijskej výchovy sú pravidelne sa opakujúce vedomostné súťaže o olympizme pre základné, stredné a vysoké školy.

Naším zámerom je, aby uvedený vzdelávací program a učebný zdroj prispeli k rozvoju profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov základných a stredných škôl, ktoré sú potrebné na vyučovanie olympijskej výchovy.

V učebnom zdroji sme sa snažili o sprostredkovanie skúseností z uvádzania olympijskej výchovy do praxe so zámerom motivovať učiteľov k jej začleňovaniu do učebných plánov či už prostredníctvom prierezových tém v jednotlivých predmetoch, alebo prostredníctvom samostatných predmetov v rámci školských vzdelávacích programov.

1| Teoretické východiská

Východiskami olympijskej výchovy v praxi sú základné princípy Olympijskej charty. V tejto časti si bližšie rozoberieme niektoré z nich. Budeme sa zaoberať hlavne tými princípmi, ktoré nám priblížia ciele, ku ktorým smeruje olympijská výchova, o čo by sme sa mali snažiť aj v našom výchovno-vzdelávacom procese. Mnohé z toho je už zahrnuté vo vzdelávacích a výchovných programoch našich škôl. Tu si len naznačíme, ako nám v ich plnení môže pomôcť šport ako prostriedok olympijskej výchovy.

Olympizmus je životnou filozofiou oslavujúcou a vyvážené spájajúcou telesnú zdatnosť, vôľu a ducha. Spojením športu (príloha č. 8) s kultúrou a výchovou sa snaží o utvorenie spôsobu života založeného na radosť z vynaloženého úsilia, výchovnej hodnote dobrého príkladu, spoločenskej zodpovednosti a na rešpektovaní všeobecných základných etických princípov.

Rešpekt všeobecných základných etických princípov predstavuje to, s čím sa stretávame čoraz zriedkavejšie a čo je našou snahou u našich žiakov vypestovať – byť fér v hre, rešpektovať pravidlá hry. To môže byť cesta, ktorá pomôže našim žiakom preniesť základné etické princípy do ďalšieho života.

Spoločenská zodpovednosť, ku ktorej treba viesť našich žiakov, je nemenej dôležitá – viesť žiakov k zodpovednosti v príprave, v tréningovom procese, v hre, k spoluhráčom i súperom je šanca naučiť ich byť zodpovednými voči sebe i voči spoločnosti.

Výchovná hodnota dobrého príkladu je nenahraditeľná – vyhľadávať kladné vzory pre našich žiakov a byť i sám ich vzorom je jedna z našich úloh, viesť žiakov, aby si brali príklad od skúsenejších, lepších a úspešnejších v herných činnostiach, napodobňovať ich, čo môže žiakom pomôcť zlepšovať sa a možno tak budú mať i oni väčšiu šancu stať sa vzorom pre iných, vedieť rozlíšiť dobré od zlého, správne od nesprávneho je základom pre ďalší osobnostný rozvoj, čomu môže napomôcť dobrý príklad, vzor.

Radosť z vynaloženého úsilia – tešiť sa z úspechu môžeme, až keď vynaložíme patričné úsilie. Čím väčšie úsilie vynaložíme, tým väčšia radosť sa dostaví. Šport je práve tá činnosť, ktorá nás to učí. Len pri vynaloženej námahe môžeme prekonať svoje súčasné limity a tešiť sa z nich, tak je to i v živote. Naši žiaci to musia zažiť, aby si to vzali do života a poznali, čo je radosť z vynaloženého úsilia.

To všetko sa dá dosiahnuť, len ak budeme zdraví telesne i duševne a budeme mať vôľu vynakladať patričné úsilie. Vedeli to už starí Gréci, a preto sa o to snažili.

Cieľom olympizmu je zapojiť šport do služby harmonického rozvoja ľudstva a podporovať tak mierovú spoločnosť, ktorá sa stará o zachovanie ľudskej dôstojnosti.

Ľudská dôstojnosť – dignitas humana. Ľudská dôstojnosť, ale tiež dôstojnosť človeka nie je len predstavou a ideou o statuse človeka, jeho postojoch v danom spoločensťve, ale je to najdôležitejšie právo človeka, ktoré úzko súvisí s právom človeka na život. Vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, ktorá bola prijatá 10. decembra 1948, sa v článku I hovorí, že všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti a v právach. Dôstojnosť človeka vyjadruje okrem jeho hodnoty aj jeho slobodu, rovnoprávnosť, autonómnosť. Dôstojnosť je vyjadrením jestvujúcej pravdy o človeku ako jedinečnej a neopakovateľnej osobe. Ešte donedávna sa ľudská dôstojnosť a jej význam spájali s antickou filozofiou, neskôr s biblickou antropológiou. Dôstojnosť človeka a ľudská dôstojnosť sú kľúčové slová pre 21. storočie, z ktorých vyplývajú pojmy ako *ľud*, *ľudský*, *ľudskosť*, teda *humánnosť*. Práve tu môžeme hovoriť o humanistických aspektoch ľudskej dôstojnosti.

Mierová spoločnosť. Len počas mieru je možné sústrediť sa na rozvoj vlastnej osobnosti, rozvoj spoločnosti. Nik vo svete túto skutočnosť nespochybňuje, a predsa sa v ňom stále vedú vojny, ktoré vedú k deštrukcii osobností a spoločností. Zapojenie športu ako prostredníka pre mierové spolunažívanie, aj keď len na krátky časový úsek, nám ukázali už starí Gréci pri olympijských hrách, počas ktorých vyhlasovali božský mier **EKECHEIRIU**. Úlohou nás učiteľov je viesť našich zverencov k vnútornému, osobnému mieru, učiť ich, ako riešiť vnútorné rozpory, rozpory vo svojom bezprostrednom okolí bez násilia a agresivity. Príklady môžeme hľadať v športovej činnosti.

Šport má jedinečnú vlastnosť zbližovať ľudí rôznych názorov, rás, vierovyznaní, čím prispieva k ich vzájomnému poznávaniu sa bez predsudkov. Šport má viesť k čestnému mierovému súťaženiu v rámci dohodnutých pravidiel, bez nenávisťi medzi aktérmi súťaží, kde si súťažiaci a ostatní aktéri ctia svojich súperov. ***Šport je tak zapojený do služby*** na dosiahnutie uvedených cieľov, ktoré nás priblížia k ***harmonickému rozvoju ľudstva.***

Olympijské hnutie predstavuje riadenú, organizovanú, všeobecnú a trvalú činnosť všetkých jednotlivcov a subjektov inšpirovaných hodnotami olympizmu a vykonávanú pod vedením Medzinárodného olympijského výboru (MOV) ako najvyššieho orgánu. Zahŕňa päť svetadielov. Jeho vyvrcholením je účasť športovcov z celého sveta na veľkom športovom festivale, olympijských hrách. Jeho symbolom je päť vzájomne prepletených kruhov.

Symbolika ***piatich prepletených kruhov***, predstavujúca spojenie všetkých trvalo obývaných svetadielov, vyjadruje jednotu ľudstva, potrebu vzájomného rešpektu a pomoci pri riešení globálnych problémov. Šport nás spája, nesmie nás rozdeľovať. Tu môže byť úlohou učiteľov viesť žiakov prostredníctvom záujmu o daný šport, športovú disciplínu k utváraniu nových priateľstiev (v rámci stretávania sa na rôznych športových súťažiach), k spoznávaní sa navzájom, vzájomnej pomoci, rešpektovaniu sa.

Športovanie je právom človeka. Každý jednotlivec musí mať možnosť športovať bez diskriminácie akéhokoľvek druhu a v olympijskom duchu, ktorý si vyžaduje vzájomné porozumenie v duchu priateľstva, solidarity a fair play. Šport sa nesmie stať výsadou pre niektorých jednotlivcov, každý musí mať možnosť športovať podľa svojho záujmu a v rámci svojich možností a schopností. Zvlášť to platí pre deti

a mládež. Úlohou učiteľov je umožniť všetkým žiakom športovať, pomáhať im pri výbere športových činností, viesť ich, aby vedeli zhodnotiť svoje možnosti a vzájomne sa v hre tolerovali. Dôležité je dať rovnakú šancu všetkým.

Šport prebieha v rámci spoločnosti, športové organizácie v rámci olympijského hnutia majú mať práva a povinnosti autonómnych organizácií, čo pozostáva z voľného vytvárania a kontrolovania športových pravidiel, určovania štruktúry a riadenia organizácie, využívania práva demokratických volieb bez vplyvov z vonkajšieho prostredia a zo zodpovednosti za zavedenie dobrého spravovania v rámci organizácie. V žiackych kolektívoch treba vytvárať klímu dôvery a porozumenia. V rámci pohybových aktivít by mali mať žiaci možnosť samostatne sa rozhodovať v duchu fair play pri výbere družstiev, partnerov pri cvičeniach v rámci vopred určených pravidiel prospešných pre celý kolektív. Mali by sme ich viesť k zodpovednosti pri výbere partnerov, pri ktorom by mali myslieť na „spokojnosť z prežívania pohybových aktivít“.

Akákolvek forma diskriminácie voči štátu alebo osobe z dôvodu rasy, náboženstva, politického presvedčenia, pohlavia alebo akéhokoľvek iného dôvodu je s príslušnosťou k olympijskému hnutiu nezlučiteľná. Našou úlohou je žiakov upozorňovať na všetky prejavy diskriminácie, ktoré sa vyskytnú, alebo by sa mohli vyskytovať pri telovýchovnej a športovej činnosti, aby poznali nepriaznivé prejavy, ktoré ju sprevádzajú, vedeli rôzne formy identifikovať a odsúdiť ich.

Príslušnosť k olympijskému hnutiu si vyžaduje dodržiavanie Olympijskej charty a uznanie zo strany MOV. Na základe tohto princípu by sme mali viesť žiakov k poznaniu, že stať sa členom nejakej organizácie, patriť do určitej komunity ľudí vyžaduje od človeka vzdať sa určitých práv v prospech všetkých v komunite, organizácii. Všade platia určité pravidlá – povinnosti, ktoré je nutné dodržiavať, aby nás komunita, organizácia uznávala za svojho právoplatného člena. Každá športová hra má svoje pravidlá, bez ich dodržiavania nemôžu mať jej aktéri dobrý zážitok, nemôžu byť z hry šťastní.

Ďalšie teoretické východiská pre olympijskú výchovu boli prednesené na medzinárodnej konferencii Slovenskej olympijskej akadémie 23. júna 2010 a boli súhrnne vydané Slovenským olympijským výborom (SOV) pod názvom *Teoretické východiská programu olympijskej výchovy*.

1.1| Čo je olympijská výchova?

Olympijská výchova je špecifická súčasť výchovy a športovej výchovy, ktorá sa zameriava na uplatňovanie poznatkov, ideí, princípov a hodnôt olympijského hnutia vo vedomí, správaní a konaní ľudí. Historické dedičstvo, morálna autorita, dlhodobá platnosť humanistických cieľov a popularita olympijských hier dávajú olympijskému hnutiu oprávnený spoločenský mandát rozvíjať a **realizovať olympijskú výchovu v praxi**. (Chmelár 2010, str. 6)

Olympijská výchova vychádza z niektorých *koncepčných orientácií*, medzi ktoré patria (Naul 2008, In: Culpan 2010, str. 20):

- a) *Historické a pedagogické základy* vychádzajúce z prác Pierra de Coubertina.
- b) *Kultúrne úlohy* zahŕňajúce šport na školách, zameriavajú sa na *férovosť, solidaritu a mierumilovnosť*.
- c) *Druh telesnej výchovy* s úsilím o fyzický výkon v olympijských športoch, pričom fyzický výkon je spojený so spoločenskými vlastnosťami ako *dodržiavanie pravidiel či rešpekt voči súperovi*.
- d) *Hodnoty a výchova prostredníctvom športu* s cieľom dosiahnuť morálne a etické správanie za účelom *vedenia cnostnejšieho životného štýlu*.
- e) *Ako olympijské učenie sa v spoločenských prostrediach*. Táto orientácia je *interdisciplinárna* a umožňuje výchovné úlohy, ktoré nemusia byť nevyhnutne spojené s fyzickou aktivitou, ale sú orientované skôr kognitívne, pričom ide o *politické a spoločenské aspekty súťažného športu vrátane olympijského súťaženia*.

Niektoré ďalšie myšlienky pre prax týkajúce sa výchovy a vzdelávania v spojení s olympijskou výchovou:

Parry (1998): „Olympizmus poskytuje učiteľom telesnej výchovy kontext a spôsob, akým môžu dosiahnuť mnoho dôležitých cieľov v súvislosti s morálnou výchovou.“

Ren Hai (2008): „Čo sa týka najzákladnejšieho chápania olympijskej výchovy, ide o vzdelávaciu aktivitu, ktorej cieľovou skupinou je mládež a ktorá využíva šport na šírenie olympijských hodnôt.“

Binderová (2005): „Potrebujeme nápaditý prístup k výučbe olympijských hodnôt, aby nám všetkým pomohol prekonať bariéry tradícií a predsudkov, ktoré nás niekedy zahalia zúfalstvom z dopingu, násilia a podvádžania.“

Mueller (2008): „Všetky „črty olympijskej výchovy“ vychádzajú z Coubertinovho filozofického dedičstva:

- (1) *koncept harmonického vývoja celého ľudstva,*
- (2) *myšlienka úsilia o ľudskú dokonalosť prostredníctvom vysokého výkonu, pričom vedecký a umelecký úspech musí mať takú istú hodnotu ako športový výkon,*
- (3) *športová aktivita dobrovoľne prepojená s etickými zásadami ako fair play a rovnosť šancí a odhodlanie tieto povinnosti splniť,*
- (4) *koncept mieru a dobrej vôle medzi národmi, odzrkadlený v rešpekte a tolerancii v medziľudských vzťahoch,*
- (5) *podpora krokov k emancipácii v športe a prostredníctvom športu.*

1.2| Štátny vzdelávací program ISCED 1, 2, 3

Štátne vzdelávacie programy umožňujú začleniť olympijskú výchovu do prierezových tém jednotlivých oblastí v jednotlivých predmetoch.

Zároveň majú školy možnosť vo svojich školských vzdelávacích programoch zaradiť **olympijskú výchovu do vyučovacieho procesu v rámci disponibilných vyučovacích hodín ako samostatný predmet.**

Ako východiskovú literatúru a pomôcku pripravil Slovenský olympijský výbor pre učiteľov niekoľko publikácií a metodických príručiek k jednotlivým témam olympijskej výchovy. Nachádzajú sa na stránke SOV <http://www.olympic.sk/publikacie/olympijska-vychova>.

Pýtate sa: „Ako mám začať?“

V prvom rade musíte mať základné poznatky o tom, čo je *olympizmus*, *olympijská výchova*, a musíte byť presvedčení, že sa pre vás stane jedným z výchovných prostriedkov na plnenie stanovených cieľov v predmetoch, ktoré vyučujete. Sme presvedčení, že neexistuje vzdelávacia oblasť, ba ani jeden z našich vyučovacích predmetov v jednotlivých vzdelávacích oblastiach, v ktorom by sa nenašla téma, ktorá by sa nedala vyučovať prostredníctvom príkladov zo športu a pohybovej činnosti.

Určite ste si z predchádzajúcej časti venovanej teoretickým východiskám urobili o olympijskej výchove základnú predstavu, a keď si v mysli premietnete osnovy svojho predmetu, nepochybne nájdete témy, v ktorých by sa dali aplikovať jednotlivé poznatky, idey, princípy a hodnoty olympijského hnutia minimálne v prierezových témach.

Podľa našich skúseností začleňuje olympijskú výchovu do prierezových tém v jednotlivých predmetoch väčšina škôl. Svedčí o tom aj odpoveď z jednej bratislavskej školy na našu otázku: „Ako učíte v škole olympijskú výchovu?“ Odpoveď znela:

Olympijskú výchovu učíme v prierezových témach multikultúrna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, environmentálna výchova, mediálna výchova, zdravie a pohyb.

Prierezové témy sú súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu, reprezentujú okruhy aktuálnych problémov súčasného sveta, v ktorých využívame idey a princípy olympijského hnutia. Pre prierezové témy nevytvárame samostatné vyučovacie predmety, ale sú zaradené do vyučovania formou integrácie do vzdelávacích obsahov jednotlivých vyučovacích predmetov.

Domnievame sa, že táto odpoveď by sa mohla stať i odpoveďou na uvedenú otázku: „Ako mám začať?“ Sme presvedčení, že takouto formou je možné zapracovať našu problematiku do výchovno-vzdelávacieho procesu každej školy či inej vzdelávacej inštitúcie. Šport je predsa fenomén, ktorý sa dotýka aspoň čiastočne každej oblasti nášho života.

Konkrétny príklad začlenenia olympijskej výchovy do predmetu občianska náuka v rámci témy „Významné osobnosti našej obce, nášho mesta, športovci, olympionici“ nájdete v prílohe č. 1.

Ďalšiu možnosť praktického využitia ***olympijskej výchovy v prierezovej téme v environmentálnej výchove*** vo vyučovacom procese uvádzame na príklade aktivít z rôznych predmetov ***školského vzdelávacieho programu*** jednej bratislavskej školy.

Vyučovacie predmety

Prírodoveda v pohybe pre žiakov I. stupňa ZŠ. Ide o novovytvorený predmet v škole, zaradený v rámci školského vzdelávacieho programu, pričom škola využila disponibilné hodiny. Predmet sa vyučuje v rozsahu jednej vyučovacej hodiny každý druhý týždeň vo všetkých ročníkoch I. stupňa ZŠ, príp. sa môže vyučovať v jednom z polrokov po hodine týždenne.

Základy športovej prípravy žiakov II. stupňa ZŠ. Ide tiež o novovytvorený predmet na základnej škole pre žiakov II. stupňa s rovnakou dotáciou vyučovacích hodín ako v predchádzajúcom prípade.

Časovú dotáciu predmetu základy športovej prípravy pre jednotlivé ročníky a zaradenie jednotlivých tematických celkov (TC) do ročníka nájdete v prílohách č. 2, 3.

Ďalšou možnosťou sú **celodenné aktivity** trvajúce v rozpätí 5 až 7 vyučovacích hodín (VH), praktizované v exteriéroch rôznymi organizačnými formami, napríklad vychádzkou, turistickou vychádzkou, vyučovaním na školskom ihrisku.

Tieto vyučovacie hodiny sú **nad rámec Rámcového učebného plánu školy**, vedú sa blokovou formou s využitím medzipredmetových vzťahov. Rôzne ukážky týchto aktivít nájdete v prílohách č. 4, 5.

2| História olympijského hnutia

Na začiatku bol nápad vzkriesiť myšlienky starovekých Grékov o harmónii tela a duše a obnoviť olympijské hry v podobe prislúchajúcej modernej dobe s cieľom využiť vplyv športu na výchovu mladej generácie. S touto myšlienkou prišiel pedagóg, historik a športový nadšenec hľadajúci v športe pedagogické hodnoty francúzsky barón Pierre de Fredi de Coubertin (1863 – 1937), ktorý sa zaradil k najvýznamnejším osobnostiam 20. storočia.

Čo podporilo túto myšlienku? Predovšetkým mohutný rozvoj športu, jeho univerzálnosť, všestrannosť a čoraz väčšia dostupnosť pre všetkých. Coubertinovi sa podarilo v júni 1894 zorganizovať na parížskej Sorbonne medzinárodný kongres, ktorého pôvodnou témou bolo prerokovanie amaterizmu v športe, ale v skutočnosti mal posúdiť možnosti obnovy olympijských hier. Coubertin dokázal pre túto myšlienku získať všetkých delegátov na kongrese. Kongres ustanovil Medzinárodný olympijský výbor (MOV), ktorý sa prvýkrát zišiel až v apríli 1896 pri príležitosti 1. olympiády v Aténach.

2.1| Niektoré dôležité dátumy z histórie olympijského hnutia

23. jún 1894 – na parížskej Sorbonne sa zišiel medzinárodný *kongres pre obnovu olympijských hier*.

6. – 15. apríl 1896 – v Aténach sa uskutočňujú **I. OLYMPIJSKÉ HRY** za účasti 285 športovcov z 13 krajín súťažiacich v 10 druhoch športu.

27. január – 5. február 1924 – v Chamonix sa konal TÝŽDEŇ ZIMNÝCH ŠPORTOV, neskôr vyhlásený za **I. ZIMNÉ OLYMPIJSKÉ HRY**, za účasti 294 športovcov zo 16 krajín súťažiacich v 7 druhoch športu.

1. – 16. august 1936 – v Berlíne sa konali XI. OLYMPIJSKÉ HRY za účasti 4 068 športovcov zo 49 krajín súťažiacich v 21 druhoch športu. Na tejto olympiáde *zaznamenávame prvýkrát politické zneužitie olympijských hier*.

14. jún 1961 – vznik *Medzinárodnej olympijskej akadémie (MOA)* pri MOV so sídlom v Olympii a *Olympijskej solidarity* na podporu *národných olympijských výborov (NOV)*.

26. august až 10. september 1972 – v Mníchove sa konali XX. OLYMPIJSKÉ HRY za účasti 10 088 športovcov zo 123 krajín súťažiacich v 21 druhoch športu. ***Spolitizovanie olympijských hier, ktoré sa prejavilo teroristickým útokom*** na izraelských účastníkov OH.

17. júl až 1. august 1976 – v Montreale sa uskutočnili XXI. OLYMPIJSKÉ HRY za účasti 5 989 športovcov z 88 krajín štartujúcich v 21 druhoch športu. Olympijské hnutie čelí rôznym politickým záujmom národov a štátov, zápasí s problematikou doping, fašistickými tendenciami. Rezonujú ťažkosti ohľadom bezpečnosti účastníkov hier, samofinancovania hier a pretriasa sa téma amaterizmu v športe. ***Prvýkrát bojkotujú niektoré africké štáty olympijské hry*** ako akt nesúhlasu s účasťou Nového Zélandu na olympiáde, keďže štartoval v rasistickej Juhoafrickej republike. Následné hry v Moskve 1980 bojkotujú západné demokracie a ako odvetu bojkotuje hry v Los Angeles 1984 blok socialistických krajín.

28. júl až 12. august 1984 – v Los Angeles sa konali XXIII. OLYMPIJSKÉ HRY za účasti 6 867 športovcov zo 139 krajín súťažiacich v 24 druhoch športu. Napriek už spomenutému bojkotu hier zo strany väčšiny krajín socialistického bloku od týchto hier je ***olympijské hnutie finančne nezávislé***, začínajú sa postupne riešiť uvedené ťažkosti, počínajúc problémom amaterizmu otvorením nasledujúcich olympijských hier v Soule 1988 všetkým športovcom.

Ako priblížiť históriu žiakom?

Za každým dátumom sa skrývajú udalosti, pútavé príbehy, ktoré priblížia žiakom dobu a pomôžu im vžiť sa do dobových podmienok a pochopiť ich.

Pedagóg vyučujúci olympijskú výchovu môže využiť medzipredmetové vzťahy a dohodnúť sa napr. s kolegom slovenčinárom, prípadne s kolegom vyučujúcim dejepis, aby si so žiakmi prečítali ním vybraný úryvok, príbeh s danou problematikou, ktorý by korešpondoval s osnovou literatúry (vhodný žáner podľa osnov), alebo s osnovami dejepisu (vhodné historické obdobie, ktoré sa v tom čase preberá), prípadne s inými predmetmi, ako je občianska výchova, etická výchova a pod.

Je potom jednoduché na hodine telesnej a športovej výchovy nadviazať a pripraviť žiakom pohybové aktivity súvisiace s príbehom a danou dobou, prípadne tréningovú jednotku zodpovedajúcu danému obdobiu.

Naše skúsenosti a odporúčania

Dôležitá je spolupráca a načasovanie. Príbeh musí byť dôsledne vybraný a rozobraný s kolegami, s ktorými chcete spolupracovať. Tento spôsob je veľmi náročný na čas a ochotu spolupracovníkov. Máme však skúsenosť, že ak sa v dostatočnom predstihu pripraví a zapracujú do plánov vybrané témy a dohodnú podrobnosti výkladu, žiaci majú z toho pozitívny zážitok, ľahko si veci zapamätajú a vedia ich dať do súvislostí.

2.2| Olympijská charta

So základnými princípmi Olympijskej charty sme sa zoznámili už v úvode, pričom sme uviedli, že základné princípy tvoria teoretický základ pre olympijskú výchovu.

Olympijská charta zároveň obsahuje základné pravidlá a vykonávacie ustanovenia, ktoré boli schválené Medzinárodným olympijským výborom.

Olympijská charta v aktuálnom znení je platná od 8. júla 2011, keď MOV na svojom 123. zasadnutí v Durbane schválil viacero zmien a doplnkov v texte tohto základného dokumentu olympijského hnutia. Olympijská charta je „živý“ materiál, v ktorom sa priebežne, podľa požiadaviek doby, robia zmeny a úpravy.

Nesmieme však zabúdať, že autorom základných článkov Olympijskej charty bol Pierre de Fredi de Coubertin, francúzsky pedagóg, historik a milovník športu.

Na aké účely slúži Olympijská charta?

Vysvetlenie nájdeme v jej úvode:

- a) Olympijská charta je základný dokument ústavného charakteru, ustanovuje a pripomína základné princípy a podstatné hodnoty olympizmu.
- b) Olympijská charta slúži ako stanovy Medzinárodného olympijského výboru.
- c) Olympijská charta okrem toho definuje hlavné vzájomné práva a povinnosti troch zložiek olympijského hnutia, konkrétne Medzinárodného olympijského výboru, medzinárodných športových federácií a národných olympijských výborov, a tiež organizačných výborov olympijských hier, pričom všetky tieto zložky musia túto chartu dodržiavať.

2.2.1| Ako pracovať so žiakmi s Olympijskou chartou?

V prvom rade musia žiaci pochopiť, že Olympijská charta je dohodnutý súbor ideí a pravidiel, podľa ktorých MOV riadi organizáciu a činnosti olympijského hnutia. Dá sa tak trochu prirovnať k športovým, herným pravidlám, napr. futbalovým, alebo čiastočne i k školskému poriadku. Je stále dopĺňaná na základe aktuálnych požiadaviek doby.

Keďže sa Olympijská charta zaoberá princípmi, etikou, pravidlami, vhodnými vyučovacími predmetmi, v ktorých sa s ňou dá dobre pracovať, sú občianska náuka, etická výchova, náuka o spoločnosti.

Naše odporúčania a skúsenosti

Spolu s Olympijskou chartou oboznamujeme žiakov i s ďalšími dokumentmi, z ktorých vyberáme príbuzné state a témy týkajúce sa športovej problematiky (napríklad Všeobecná deklarácia ľudských práv, Dohoda o právach dieťaťa, Biela kniha o športe a pod.).

Odporúčame poukázať na prípady, keď boli porušované základné princípy Olympijskej charty, aj na to, aké postihy, následky to malo vzhľadom na ďalšie športové dianie a verejnú mienku.

2.3| Aspekty propagácie olympijského hnutia

Propagácia olympijského hnutia je dôležitou súčasťou osvetu v rámci olympijskej výchovy v školách. Začína sa *od najjednoduchšej novej formy na nástenkách v triede, škole a pokračuje prezentáciami na školských stránkach a na rôznych školských kultúrnych, umeleckých a športových akciách*. Túto činnosť je možné realizovať aj na rôznych vyučovacích hodinách, počnúc hodinami výpočtovej techniky (propagačné stránky na internete v rámci školských súťaží či iných podujatí, besied a pod.), slovenského jazyka a literatúry (príprava textov do brožúr, plagátov...) až po výtvarnú výchovu (grafické spracovanie, výtvarné spracovanie propagačných materiálov, plagátov, letákov...).

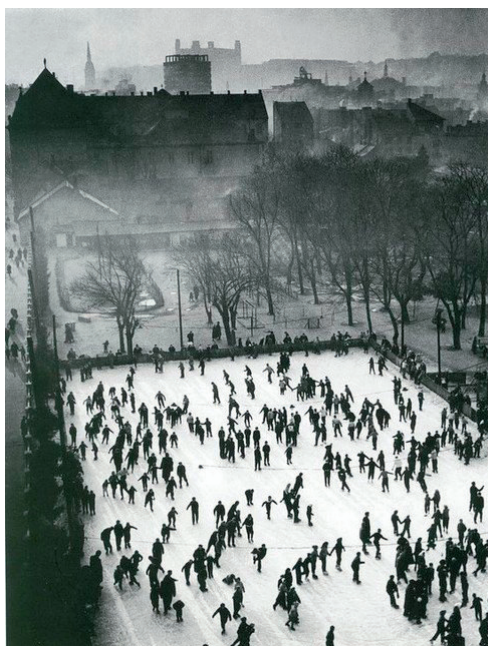
V rámci propagácie olympijského hnutia môžeme v školách pripraviť i **celoročné programy** pre triedne kolektívy, do ktorých sa môžu zapojiť i rodinní príslušníci žiakov a ich priatelia. Podporujeme tak medzigeneračnú komunikáciu, spoluprácu, výmenu poznatkov, čo v súčasnosti zohráva dôležitú úlohu vo výchove. Príkladom dobrej skúsenosti v tejto oblasti bol program pre triedne kolektívy pod názvom **Poznajme svoje okolie a históriu (Športoviská okolo nás)**.

Príklad celoročného programu

Žiaci školy dostali od triednych učiteľov na triednických hodinách zadanie zhromaždiť z tlače, kníh, internetu alebo rozprávania rodičov, starých rodičov a pod. čo najviac informácií o športoviskách nachádzajúcich sa v okolí školy.

Zvlášť cenené boli staré dobové fotografie, historické bulletiny či vstupenky na športové podujatia. Za pomoci rodičov a učiteľov si žiaci jednotlivých tried z týchto materiálov v rámci svojich schopností vytvorili plagáty, ktoré zavesili na dvere jednotlivých tried.

(Poznámka: Na plagáty sa použili len fotokópie prinesených materiálov, aby sa originály nezničili.)

Obr. 1

Po vystavení plagátov nasledovala prezentácia. Každá trieda si určila trojčlenné družstvo, ktoré pred porotou interpretovalo získané poznatky o danom športovisku. Bolo dôležité presvedčiť porotu, že ovláda o tomto športovisku všetko od vzniku až po súčasnosť a vie o tom pútavo rozprávať. Porota hodnotila znalosť historických poznatkov, vystupovanie, rétoriku a originalnosť prezentovaných materiálov (obrázky, výstrižky, nahrávky a pod.).

Vystúpenia hodnotili porotcovia z učiteľského zboru a prizvaní hostia. Najlepšie družstvo dostalo diplom a knihu o športe a trieda víťazného družstva dostala deň riaditeľského voľna na školský výlet – exkurziu podľa výberu. Táto aktivita je vhodná i pre jednotlivcov, pričom si športovisko vyberú podľa vlastného uváženia. Nepripravujú však plagát, ale buď prezentáciu v MS Power Point alebo v inom programe, alebo z fotokópií a zozbieraných materiálov, doplnených svojimi poznatkami, pripravia malú publikáciu o vybranom športovisku, športovcovi. Prezentácie sa na konci školského roka vyhodnotia, ocenia a najlepšie sa sprístupnia na stránke školy.

Skúsenosti a odporúčania

Táto aktivita naznačila, ako nenásilnou formou priviesť žiakov k tomu, aby si všímali svoje okolie, poznávali históriu a zmeny v prostredí, v ktorom žijú.

V rámci rozhovorov sa dozvedajú, akú spoločenskú úlohu zohrávali jednotlivé športoviská pre ich rodičov a starých rodičov. Majú možnosť porovnávať so súčasnosťou. Aj toto je cesta, ako propagovať šport a pripomínať jeho spoločenskú funkciu.

Podobne sme realizovali **aktivity s olympijskou tematikou** pod názvami „Olympijské hry a zimné olympijské hry na plagáte“, „Slováci na olympijských hrách, Slováci na zimných olympijských hrách“. Pre žiakov sme pripravili kópie plagátov z olympijských hier a fotografie olympionikov zo Slovenska. Každé triede sme na dvere pripevnili plagát jednej z olympiád a fotografiu olympionika. Úlohou žiakov príslušnej triedy bolo zozbierať materiál o danej olympiáde a olympionikovi a pripraviť vlastný plagát. Určení žiaci z každej triedy prezentovali na spoločnom stretnutí získané poznatky o danej olympiáde a olympionikovi.

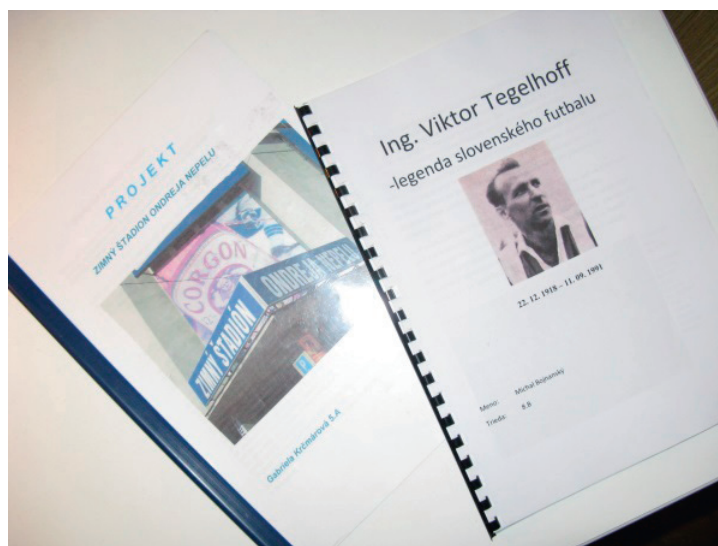

Obr. 2

Skúsenosti a odporúčania

Pri celoročných aktivitách je dôležité stanovenie termínov pre žiakov, ako aj spolupráca triednych učiteľov, ktorí musia priebežne kontrolovať prácu žiakov, pripomínať im termíny uzávierok, byť nápomocní a poradiť pri ťažkostiach. Kontrolné termíny sú zväčša určené štvrťrokmi. U nás sa osvedčil tento časový harmonogram:

- september – zadanie tém,
- október až január – zber materiálov,
- január až apríl – spracovanie materiálov a príprava prezentácií, plagátov,
- jún – odovzdanie materiálov, prezentácie jednotlivcov v triednych kolektívoch, výber reprezentačného družstva za triedu na školské prezentácie a vyhodnotenie.

Obr. 3

Ďalšie skúsenosti a odporúčania

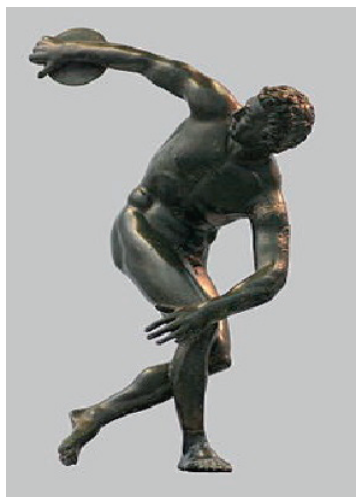
Nenaliehajte na žiakov a nekarhajte ich, keď prácu neurobia. V prvých rokoch realizácie aktivít sa vyskytli triedy, v ktorých sa jednotlivých aktivít zúčastnili len traja či štyria žiaci. Postupne však pribúdali ďalší, motivovaní výsledkami minulých rokov (prezentácie, deň riaditeľského voľna), a aktívne sa podieľali na jednotlivých činnostiach.

Sme presvedčení, že aj takýmito aktivitami rozvíjame a nenásilnou formou ***propagujeme olympijské myšlienky.***

3| Antika a Olympia

Miestom, kde sa začínajú dejiny olympizmu, **je legendárna Olympia**. Nachádza sa v Grécku na Peloponézskom polostrove v údolí riek Alfeos a Kladeos. Je to oblasť niekdajšieho Písanského kráľovstva, ktoré splynulo so susednou Elidou.

Na začiatku bola Olympia kultovým miestom lokálneho významu, kde sa kedysi konali veľké zhromaždenia (panegyris), ktoré sa postupne v priebehu dejín stalo pre Grékov (po grécko-perských vojnách) miestom – symbolom svornosti medzi gréckymi obcami. Olympia sa stala pre grécke obce miestom urovnávania sporov a v súvislosti so športovými súťažami sa v Olympii po prvýkrát objavuje aj nám dnes známe heslo „**svätý mier**“ – „**ekecheiria**“.

Obr. 4

Antický básnik **Pausanius** napísal legendu o vzniku hier na Olympe a ich prvom víťazovi Herculovi Tebanovi.

Vznik hier sa datuje do roku 884 pred našim letopočtom. Podľa **Hippiása**, miestneho historika, ktorý spísal okolo roku 400 pred našim letopočtom kroniku svätyne v Olympii, sa **prvá olympiáda mala konať r. 776 pred našim letopočtom**. Teda až od tohto roku sa datuje vznik olympijských hier. **V roku 393 nášho letopočtu** vydáva **Teodosius I.** Veľký dekrét, v ktorom **zakazuje usporadúvanie** všetkých pohanských hier, teda i **olympijských hier**. Jeho nástupca Teodosius II. v r. 426 nášho letopočtu **nechal dokonca zbúrať športové zariadenia v Olympii**.

Najväčšiu príťažlivosť si Olympia získala vďaka atlétom. Stala sa lákadlom aj pre hostí Grékov z kolónií, ktorí sem prichádzali jednak z náboženských dôvodov (veštiareň v Olympii), ale hlavne vďaka súťažiam. Popularita olympijských súťaží bola v Grécku obrovská.

Okolo 5. storočia p. n. l. sa objavuje v spojení s hrami **mierová myšlienka – ekecheiria**. Najvyššie telesné a duchovné hodnoty, sila, odvaha, statočnosť v boji, spravodlivosť, veľkorysosť, ušľachtilosť a vznešenosť – to všetko sa snúbilo s ideálom človeka u starých Grékov. Tento harmonický ideál **kalokagatie** bol ďalším filozofickým aspektom spájaným s účastníkmi olympijských hier.

Olympijské hry v antike prenikli do každodenného života gréckeho sveta, ľudia dokonca zaznamenávali dôležité životné udalosti podľa poradia jednotlivých olympiád.

Nesmieme vynechať ani **kritiku hier a atlétov**, ktorá je v dosť veľkom rozsahu zaznamenaná v písomnostiach tej doby. Jeden z kritických výrokov nájdeme v **Euripidovej hre Autolykos**, v ktorej sa hovorí: „Veď ak je v Grécku na tisíc špatností, tak žiadna neprekoná spolok atlétov.“

Euripides tu haní atlétov ako „služobníkov svojich žalúdkov“. Ďalší kritici odsudzujú politikov, ktorí hry podporujú len z čistého populizmu, zneužívajú popularitu hier vo svoj prospech a podobne. Ak sa tieto antické pramene stavajú k atlétom odmietavo a skepticky, musíme to považovať len za názor časti intelektuálnej menšiny. Olympia si rozhodne udržala svoju vážnosť a popularitu v Grécku svojimi nadčasovými myšlienkami a atraktívnymi súťažami.

Toto obdobie je aj dnes, tak ako bolo i pre starých Grékov, jedno z najatraktívnejších a inšpirujúcich nielen pre nás, ale hlavne pre našich žiakov. Ponúka neobmedzený výber kladných i záporných hrdinov z tých čias, čo sa prejavilo i v kinematografii a môže poslúžiť aj v rámci olympijskej výchovy.

Hlavne myšlienky harmonického rozvoja tela a ducha – **kalokagatia** a mierové myšlienky – **ekecheiria** sú našej dobe veľmi blízke a majú nám i našim žiakom čo povedať.

Kalokagatia = snaha o duševnú a telesnú dokonalosť, jeden z antických ideálov, starogrécka predstava úplného súladu telesnej a duševnej krásy, ideál dokonalosti.

Ekecheiria = starogrécka ženská personifikácia prímeria, ale aj prímerie, ktoré platilo v antickom Grécku v čase trvania olympijských hier. Pred olympijskými hrami poslovia z Olympie pozývali na hry obyvateľov z celého starovekého Grécka, oznamovali presný dátum konania hier a vyhlasovali prímerie, počas ktorého sa nesmeli v Grécku bojovať, aby sa tým nenarušili hry.

V prílohách č. 6, 7 nájdete aktivity s námetmi, ako žiakom vysvetliť pojmy kalokagatia, schopnosti, fyzický a psychický rozvoj človeka.

4| Novoveké olympijské hnutie

*Olympizmus sa usiluje o utvorenie životného štýlu založeného na radosť z vynaloženého úsilia, na výchovnej hodnote dobrého príkladu a na rešpektovaní základných etických princípov. Využíva na to šport, kultúru a výchovu. **Olympizmus** ako spôsob života so svojou filozofiou a telesnou aktivitou **je** sám osebe **kultúrnou hodnotou**.*

Novoveký olympizmus bol založený na myšlienke globálnej, harmonicky vyváženej výchovy, ktorá má byť kľúčom k budúcemu vývoju ľudskej spoločnosti.

Obr. 5

4.1| Pierre de Fredi de Coubertin (1863 – 1937)

„Šport je súčasťou dedičstva každého muža a ženy a nemožno ho nahradiť ničím iným.“

Pierre de Coubertin vzkriesil myšlienku starých Grékov a zaslúžil sa o obrodu olympijských hier v modernej dobe. Ako pedagóg, historik a v mladosti aktívny športovec hľadal predovšetkým pedagogické hodnoty športu. Jeho presvedčenie o vplyve športu na výchovu mladej generácie, harmóniu tela a ducha sa stalo cieľom jeho celoživotného diela. Jeho idea moderného olympizmu vychádzala predovšetkým z rozvoja športu. Druhou základnou zložkou ponímania olympizmu bola jeho univerzálnosť

a všestrannosť a do tretice mierová myšlienka, ktorú sa starým Grékom nepodarilo úplne dosiahnuť vo svojej dobe, bola ďalšou základnou ideou moderného olympizmu, ako ju Coubertin formuloval.

Pierre de Coubertin zomrel 2. septembra 1937. Pochovaný je v Lausanne vo Švajčiarsku, jeho srdce je však uložené v stéle v Grécku v Olympii, v areáli Medzinárodnej olympijskej akadémie.

Obr. 6

Fair play = slušný, čestný, poctivý, dodržiujúci pravidlá, férový.

5| Doping

Niektorí športovci nemajú zábrany svoju športovú výkonnosť zlepšovať používaním podporných prostriedkov a zakázaných metód, aj keď vedia, že tým porušujú pravidlá, etické princípy, fair play a môžu svoj organizmus nenávratne poškodiť. Je preto dôležité mladej generácii vysvetľovať, že, rovnako ako v bežnom živote, dosiahnutie cieľa, víťazstvo za každú cenu – cenu podvodu, cenu života nemá trvalý prínos a postupne prídu výčitky svedomia.

Dôležitá je preto osвета a pravidelné informovanie športovcov, trénerov, športových funkcionárov, lekárov a verejnosti o negatívnych účinkoch dopingu.

Čo je to doping?

Doping je pokus o dosiahnutie zvýhodnenia voči súperom použitím dopingových prostriedkov a je vážnym porušením športových pravidiel.

Doping protirečí etike športu a princípom ochrany zdravia športovca. Pri súťaži a tréningu je z tohto dôvodu športovcovi samotnému alebo pri spoluúčasti druhých osôb zakázané:

- a) používať látky patriace do farmakologických skupín ako stimulácia, narkotické analgetiká, anaboliká, diuretiká a hormóny.
- b) používať rozličné dopingové metódy ako krvný doping, farmakologickú, chemickú a fyzikálnu manipuláciu.

Na doping sa pozeráme z troch uhlov: etického, zdravotného a právneho.

1. Etické hľadisko:

- doping sa považuje za manipuláciu a podvod, čo je v rozpore so základnými princípmi športu a fair play,
- doping vrhá negatívny pohľad na športovcov a ich vierohodnosť a vierohodnosť športu, spochybňuje ho v očiach verejnosti,
- pri dopingu šport a športový výkon strácajú funkciu vzoru,
- *šport môže byť v očiach verejnosti vierohodný a získa si miesto v hierarchii spoločenských hodnôt len vtedy, keď presvedčí verejnosť, že vrcholové výkony a rekordy sú možné aj bez dopingu, a to predovšetkým zásluhou talentu, intenzívnym tréningom s príslušným vedeckým zabezpečením, správnou výživou podporujúcou vývoj a cielenou regeneráciou.*

2. Zdravotné hľadisko:

- takmer všetky lieky majú vedľajšie účinky, ktoré môžu mať za následok poškodenie zdravia,

- povzbudzujúce prostriedky môžu zapríčiniť až smrť,
- používanie anabolík je zásahom do ľudského tela a môže mať za následok psychické poruchy a značné poškodenie zdravia,
- môže dôjsť k poškodeniu niektorých vnútorných orgánov s dlhotrvajúcimi či trvalými následkami,
- *lieky sú pre chorých, aby im pomohli v chorobe, a nie pre zdravých ľudí, aby im ubližovali.*

3. Právne hľadisko:

- športovci, ktorým sa dokáže používanie doping, musia počítat' so zákazom účasti na pretekoch na obdobie od troch mesiacov až po doživotný trest,
- *Medzinárodný olympijský výbor a medzinárodné športové federácie zakázali používanie doping, taktiež Slovenský olympijský výbor a slovenské športové zväzy vyjadrili jednoznačné stanovisko proti doping.*

6| Aktivity v oblasti olympijskej výchovy

6.1| Workshopy, besedy

Workshop alebo tvorivá dielňa je jednou z obľúbených možností, ktorú môžeme pri dodržaní určitých zásad veľmi dobre využiť v rámci olympijskej výchovy. Keďže ide o formu vzdelávacej aktivity, v rámci ktorej učiteľ vystupuje v role moderátora, musí mať program pripravený tak, aby prostredníctvom rôznych techník (brainstorming, mentálna mapa, spätná väzba) žiaci pomocou vlastných skúseností dospeli k výstupu, ktorý je pre nich užitočný a využiteľný pre ďalší život. Vďaka interaktívnym formám spolupráce učiteľ – žiak si žiaci odnášajú viac podnetov pre svoje ďalšie pôsobenie. Tvorivá dielňa predpokladá u žiakov určitú sumu vedomostí, je vhodná na ich prehĺbenie.

Obr. 7

Dobrou skúsenosťou je aj usporadúvanie pravidelných besied na rozličné témy so známymi ľuďmi spolupracujúcimi so športovcami (novinári, reportéri, umelci a pod.). Besedy sa stávajú pre žiakov výchovno-vzdelávacími akciami, v rámci nich sa snažíme riešiť i určité odborné otázky (voľba povolania, médiá a ich vplyv na šport a verejnú mienku, umenie a šport...) súvisiace s vyučovacím procesom žiakov v niektorých predmetoch. Často sa v rámci besied využívajú medzipredmetové vzťahy.

Obr. 8

6.2| Environmentálne aktivity

Ochrana životného prostredia (environmentálna ochrana) = činnosti, ktorými sa predchádza znečisťovaniu alebo poškodzovaniu životného prostredia, alebo sa znečisťovanie alebo poškodzovanie obmedzuje a odstraňuje.

Obr. 9, 10

Koncepcia ochrany životného prostredia vznikla v r. 1972 na stretnutí 113 vlád na konferencii OSN o životnom prostredí v Štokholme, na ktorej boli prijaté prvé deklarácie a celosvetový akčný plán na ochranu životného prostredia.

V roku 1992 v Rio de Janeiro svetová konferencia OSN pod názvom **Planéta – Zem** za účasti 184 vlád prijala 800-stranový dokument Plán na zlepšenie životného prostredia pre 21. storočie: obyvatelia tejto planéty k uspokojovaniu svojich potrieb potrebujú zdravé a kvalitné životné prostredie. To sa týka aj športových činností, ktoré sa rovnako ako iné ľudské činnosti uskutočňujú v určitom životnom prostredí.

Samotný šport, športové súťaže, výstavba a prevádzka športových areálov a zariadení, výroba športového výstroja a športovej výbroje môžu mať na životné prostredie rôzne vplyvy – od bezvýznamných vplyvov až po veľké škody, ktorých rozsah a dopad závisí od samotných aktérov športových činností, ich aktivít, technického vybavenia atď.

Šport a kvalitné životné prostredie sú nevyhnutnou a dôležitou súčasťou trvalo udržateľného rozvoja ľudstva na tejto planéte. Šport, kultúra a životné prostredie sú prioritné piliere Medzinárodného olympijského výboru.

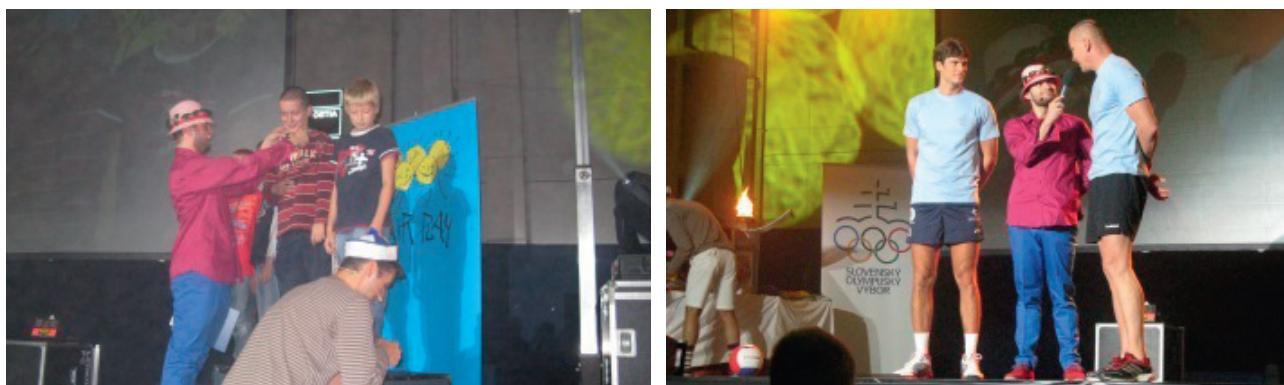
Agenda 21 pre potreby športu bola vypracovaná na podnet MOV s cieľom podporiť a pomôcť národným olympijským výborom pokračovať v myšlienke ochrany životného prostredia a ukázať im cestu postupu pri realizovaní projektov.

Mottom tohto pracovného dokumentu je myšlienka: „Mysli globálne, konaj lokálne.“

6.3| Výchovno-vzdelávacie interaktívne predstavenie

Výchovno-vzdelávacie predstavenie **Dotkni sa hviezd** je určené pre žiakov 4. a 5. ročníka základných škôl (žiaci vo veku 8 – 10 rokov).

Ide o 60-minútové audiovizuálne predstavenie na tému šport a olympijské hodnoty so sprievodnými športovými aktivitami. Cieľom je predstaviť žiakom olympijské symboly a myšlienky, prezentovať športy, zažiť skutočnú atmosféru olympijských hier, naučiť ich správať sa fair play a stretnúť sa so športovými vzormi – olympionikmi.

Obr. 11, 12

6.4| Súťaže

Organizovanie súťaží

Asi najpríťažlivejšie v rámci olympijskej výchovy sú pre deti a mládež súťaže, ktoré sa často stávajú vyvrcholením celoročného snaženia. Sebarealizácia s určitým prežívaním napätia je „korením“ pre našich žiakov. Vyhlasovateľom súťaží s olympijskou tematikou je vo väčšine prípadov SOV.

6.4.1| Vedomostné súťaže

Vedomostné súťaže o olympizme pripravuje Slovenská olympijská akadémia (SOA) už niekoľko rokov. Od roku 2015 sa vedomostná súťaž pre základné a stredné školy koná novou online formou, čo pre školy znamená väčšiu možnosť zapojenia sa do súťaže s viacerými žiakmi.

Obr. 13

Ako príklad uvádzame jeden z testov použitých v rámci vedomostnej súťaže.

VEDOMOSTNÝ TEST

Škola

1. Uveďte názvy miest, kde sa konali antické olympijské hry.
2. Vznikol pojem gymnastika od slova gymnasion?
3. Koľko olympijských víťazov mohlo mať maximálne prvých trinásť olympijských hier?
4. Akou poctou boli odmeňovaní pretekári, ktorí skončili na antických olympijských hrách na 2. a 3. mieste?
5. Ktorý rok bol východiskovým bodom chronológie antického Grécka?
6. Napíšte presný dátum vzniku MOV!
7. Kto riadi olympijské hnutie?
8. Koľko dní maximálne môžu trvať súťaže na olympijských hrách?
9. Môžu sa niektoré súťaže ZOH konať aj v krajine, ktorá susedí s krajinou, v ktorej leží hostiteľské mesto olympijských hier?
10. Ktoré športy sú považované za olympijské športy?
11. Čo je najvyšším orgánom olympijského hnutia?
12. Tri krajiny sa zúčastnili ZOH premiérove, stali sa nováčikmi v rodine zimných olympionikov. Ktoré africké krajiny to boli?
13. O koľko medailových kolekcii bojovalo v Soči okolo 3 000 olympionikov?
14. Medzinárodný olympijský výbor spolupracuje s organizáciou, ktorej skratka znie WADA. Čo sa za ňou skrýva a čo má na starosti?
15. Olympijský oheň v Soči zapálili na otváracom ceremoniáli dve veľké osobnosti ruského športu sovietskej éry. Napíšte ich mená!

Správne odpovede

1.	AOH sa konali jedine v Olympii.	1 b
2.	Nie, od gymnos, čiže nahý.	1 b
3.	Maximálne 13, lebo sa súťažilo iba v jedinej disciplíne.	1 b
4.	Nijakou, odmeňovaný bol iba víťaz.	1 b
5.	776 pred n. l.	1 b
6.	23. júna 1894	1 b
7.	MOV	1 b
8.	16 dní	1 b
9.	Áno	1 b
10.	Tie, ktoré sú riadené medzinárodnými športovými federáciami uvedenými v Olympijskej charte.	2 b
11.	Medzinárodný olympijský výbor	1 b
12.	Zimbabwe, Togo, Maroko	3 b
13.	O 98 medailových kolekcií	1 b
14.	Svetová antidopingová agentúra v Soči mala na starosti antidopingový program (v rámci ktorého uskutočnila 5 453 kontrol športovcov).	2 b
15.	Hokejista Vladislav Tretjak a krasokorčuliarka Irina Rodninová	2 b
	Spolu	20 b

6.4.2| Športové súťaže

Olympijské festivaly detí a mládeže Slovenska (OFDMS), ktoré sa od roku 2014 zmenili na Olympijské festivaly Slovenska (OFS).

Obr. 14

Zmyslom a hlavným cieľom organizovania OFS je podnietiť všetkých zodpovedných, rodičov, pedagógov, trénerov, predstaviteľov štátnej správy a samosprávy, ale aj príslušné inštitúcie, školy a školské zariadenia k tomu, aby si vo väčšej miere uvedomili význam športu pre život a zdravý vývoj detí a mládeže.

Beh Olympijského dňa (BOD)

SOV už od svojho vzniku, t. j. od roku 1993, každoročne v deň vzniku MOV, resp. počas týždňa v tretej dekáde júna organizuje rôzne aktivity, predovšetkým Beh Olympijského dňa (BOD). Beh preto, lebo je to základný prejav aktívneho ľudského pohybu, je jednoduchý a dá sa organizovať všade a takmer pre všetkých.

Obr. 15

Olympijský odznak všestrannosti (OLOV)

Olympijský odznak všestrannosti je jednou z možností, ako vzbudiť v širokej verejnosti záujem o šport a jeho význam pre každého. Hlavným významom Olympijského odznaku všestrannosti je predovšetkým jeho sociálno-zdravotné poslanie pre širokú verejnosť a pozitívne vnímanie športu a všetkých aktivít s ním spojených.

Obr. 16

6.4.3| Umelecké súťaže a aktivity

Medzi aktivity organizované SOV patria aj tie, ktoré zahŕňajú umelecké, kultúrno-vzdelávacie oblasti.

Obr. 17

Už niekoľko rokov SOV vyhlasuje v rámci svojich projektov rôzne umelecké súťaže. Cieľom týchto súťaží je netradičnou formou pritiahnúť deti a mládež k olympijským hodnotám. Tieto súťaže sú určené hlavne pre základné, stredné, umelecké školy a centrá voľného času.

Naše skúsenosti a odporúčania

Umelecké súťaže a aktivity so športovou tematikou sa radia medzi tie, ktoré žiakov vždy zaujmú a nadchnú. Úspech majú hlavne fotografické súťaže a v poslednom čase aj filmové súťaže a aktivity. Na túto činnosť sa snažíme využívať hlavne medzipredmetové vzťahy a mimoškolskú krúžkovú činnosť. Žiaci sa radi prezentujú a ich najlepšie práce sa zverejňujú na školskej webovej stránke a na facebooku školy. Priblížime vám túto činnosť na konkrétnom príklade.

Aktivita: Spracovanie fotografií a kresba, maľba

Názov témy: Športoviská v okolí školy

Vzdelávacia oblasť: Umenie a kultúra

Predmet: Výtvarná výchova

Tematický celok: Fotografia, kresba, maľba

Tematická oblasť/podtéma prierezovej témy: Zmeny v mojom okolí.

Cieľ: Naučiť žiakov zachytiť svoje okolie na fotografii z mobilného telefónu, spracovať digitálnu fotografiu v počítači, zreprodukovať fotografiu pomocou kresby, maľby.

Kľúčové slová: fotografia, digitálna fotografia, fotodokumentácia, grafické počítačové programy, kresba, maľba.

Časový rozsah: 3 VH (po 45 min.)

Organizačná forma: prechádzka v okolí školy, individuálna práca na počítači, individuálna práca počas kresby, maľby.

Vyučovacie metódy: individuálna práca, práca s fotoaparátom a počítačom.

Vyučovacie pomôcky: fotoaparát (mobilný telefón), počítač s grafickým softvérom na spracovanie fotografií, farebná tlačiareň, farbičky, štetce, farby, výkresy.

Postup:

1. Na prvej vyučovacej hodine oboznámime žiakov s ich úlohou nájsť na prechádzke vhodné športové objekty na fotografovanie, vyfotografovať ich fotoaparátom v mobilnom telefóne dodržiavajúc zásady fotografovania.
2. Žiaci zhotovia niekoľko snímok z viacerých športových objektov v okolí školy pod rôznymi uhlami z rôznych strán.
3. Po návrate do školy si fotografie stiahnu do určených počítačov na spracovanie.
4. Druhá vyučovacia hodina je zameraná na vysvetlenie pravidiel upravovania digitálnej snímky a na prácu s počítačovým softvérom na úpravu fotografií.
5. Žiaci vyberú zo svojich snímok tú, ktorá sa im najviac podarila, upravujú ju v počítači na požadované rozmery, jas, kontrast a pod., vytlačia ju na papier formátu A4 farebne.
6. Vytlačené fotografie vystavia v učebni a zhodnotia.
7. Na tretej hodine sa snažia nakresliť, namaľovať podľa fotografickej predlohy daný športový objekt.
8. Fotografie s kresbou, maľbou upevnia na maliarske stojany tak, aby v triede vznikla malá expozícia – výstava prác.
9. Žiaci si vzájomne zhodnotia svoje práce a vyberú tri najlepšie, ktoré vyučujúci vloží do rámu a vystaví v škole s uvedením mien autorov.

Reflexia/prepojenie so životom

Aké pocity ste mali pri fotografovaní zanedbaného, opusteného športoviska?

Skúste svoje pocity porovnať s návštevou nového fungujúceho športoviska!

Považujete za prínos zdokumentovanie svojho okolia, čo vám to prináša, aké skúsenosti?

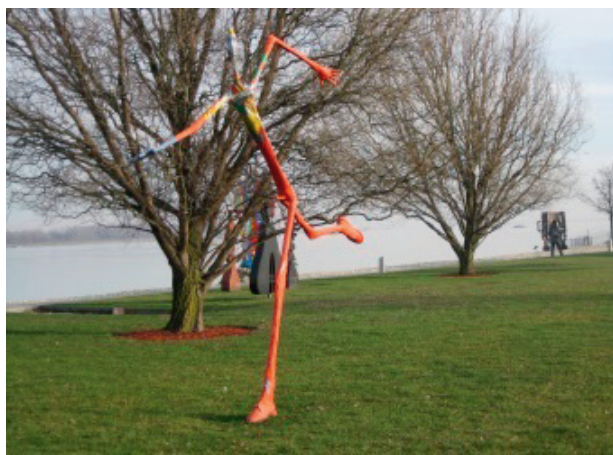
Obr. 18

Literárne súťaže

Literárne súťaže vyhlasované SOV prebiehali v posledných rokoch na rôzne témy. Na inšpiráciu vymenujeme niektoré z nich: Olympijský šport a literatúra (2009), Športovec – môj vzor (2010), Fair play – čestne súťažiť, čestne žiť (2011), Olympijské pohľadnice slovenským športovcom (2012, 2014), Šport je krásny, neberte nám ilúzie. Čistý šport bez doping (2013).

Výtvarné súťaže

Vo výtvarných súťažiach vyhlásených SOV sa objavili témy: Šport (vždy) víťazí (2009), Páčia sa mi zimné športy (2010), Dokonalosť, priateľstvo, rešpekt (2011), Londýn 2012 – mesto olympijské (2012), Návrh maskota na ZOH 2014 v Soči očami detí na Slovensku (2013).

Obr. 19, 20

Fotografické súťaže

SOV vyhlásil fotografické súťaže s týmito témami: Naše športovisko – poriadok či neporiadok? (2011), Posolstvo hrám XXX. olympiády Londýn 2012 s mottom „Sme jeden tím“ (2012).

7| Slovenský olympijský výbor a organizácie podieľajúce sa na olympijskej výchove v SR

7.1| Slovenský olympijský výbor

Slovenský olympijský výbor riadi olympijské hnutie v SR, má postavenie a oprávnenia národného olympijského výboru v súlade s Olympijskou chartou. SOV rozvíja a šíri ideály olympizmu, čím prispieva k výchove občanov v duchu vzájomného porozumenia, priateľstva a slušnej hry (fair play). Zabezpečuje reprezentáciu SR na olympijských hrách a na podujatiach organizovaných Medzinárodným olympijským výborom alebo inými národnými olympijskými výbormi. Vydáva súhlas na používanie olympijskej symboliky za podmienok uvedených v Olympijskej charte v súlade so zákonmi SR, vedie zoznam športovcov uznaných MOV. Riadi sa stanovami SOV.

Ako sa stará SOV o školákov a ako nám pomáha v šírení myšlienok olympizmu?

Slovenský olympijský výbor v spolupráci s ostatnými zložkami a komisiami SOV vyhlasuje každý rok niekoľko vedomostných a umeleckých (literárnych, výtvarných, fotografických) olympijských súťaží určených pre širokú verejnosť, a to nielen pre žiakov a študentov škôl, ale aj pre amatérov a profesionálov. Súťažné diela posudzujú odborné komisie vymenované prezidentom SOV. Ocenené, ale aj niektoré ďalšie diela bývajú vystavované na podujatiach SOV, jeho zložiek a komisií, v prípade záujmu aj na iných akciách. Každoročne sa podieľa na vydávaní a samostatne vydáva množstvo publikácií s olympijskou tematikou. Organizuje rôzne podujatia s cieľom propagovať olympijské hnutie a šport v SR.

7.1.1| Olympijské kluby

Olympijské kluby sú v regiónoch hlavnými organizátormi a realizátormi športových, výchovných, kultúrno-vzdelávacích a environmentálnych aktivít, ktoré smerujú k rozvoju olympizmu a olympijských hodnôt a k napĺňaniu poslania SOV.

Združenie olympijských klubov SR (ZOK SR) do roku 2009 pôsobilo ako občianske združenie, ktoré bolo členom Slovenského olympijského výboru. Na začiatku olympijského cyklu 2009 – 2012 sa stalo organizačnou zložkou SOV. Jeho štatút schválil výkonný výbor SOV. **Jednotlivé olympijské kluby sú ako občianske združenia naďalej právne subjekty.** Dobrovoľná práca členov klubov, nadšencov olympizmu, je orientovaná predovšetkým na mládež, ale i na ostatné vekové kategórie. Je nenahraditeľná a nedoceniteľná.

Olympijské kluby sa rozhodujúcou mierou podieľajú na realizácii veľkých projektov Slovenského olympijského výboru. Patria sem najmä Olympijské festivaly Slovenska, Olympijský deň, Olympijský odznak všestrannosti, vedomostné súťaže, literárne a výtvarné súťaže a ekologické aktivity.

Akú pomoc môžeme očakávať od olympijských klubov?

Olympijské kluby sú žiakom a učiteľom najbližšie. Ich členmi sa môžu stať či už ako osoby, alebo školské kolektívy. Kluby pomáhajú pri organizovaní rôznych súťaží, zabezpečujú účasť športovcov na podujatiach, oceňujú žiakov na súťažiach, pomáhajú spoluorganizovať besedy, workshopy. Jednoducho sú k dispozícii pri šírení olympijských myšlienok, preto s nimi treba bez váhania spolupracovať.

7.1.2| Klub fair play SOV (KFP SOV)

Klub vznikol v roku 1993, krátko po vzniku SOV. Jeho hybnou silou bola od začiatku trojnásobná šermiarska olympionička Katarína Ráczová, ktorá je dušou hnutia fair play na Slovensku doteraz.

Katarína Ráczová je národná ambasádorka Rady Európy pre šport, toleranciu a fair play i členka výkonného výboru Európskeho hnutia fair play. KFP SOV sa snaží zbierať informácie o príkladných činoch v duchu fair play a v spolupráci so športovými subjektmi (športovými zväzmi, klubmi...) a s médiami vyhľadáva vhodné osobnosti na ocenenie za celoživotné vystupovanie v duchu fair play alebo za propagáciu príkladných činov a celoživotného presadzovania športovej etiky a výchovy prostredníctvom športu.

Logom KFP SOV je päť usmievajúcich sa slniečok, ktoré prenikli aj do našich škôl. Logo sa propaguje na početných akciách aj na národných a medzinárodných športových podujatiach pre mládež a prostredníctvom učebných pomôcok (rozvrhov, pravítok, žiackych knížiek, zošitov). KFP SOV organizoval pre mládež aj výtvarno-umelecké a literárne súťaže v štyroch jazykoch na tému *Fair play v športe a v mojom živote*. Pravidelne na konci roka klub robí vianočnú zbierku hračiek, odevov a kníh pre deti z detských domovov. KFP SOV posielala návrhy na ocenenie Medzinárodnému výboru fair play UNESCO (CIFP) aj Európskemu hnutiu fair play (EFPM), ktorého je členom. KFP SOV navrhuje a udeľuje ocenenia v týchto kategóriách:

a) Za celoživotné pôsobenie v duchu fair play

Osobnosť, ktorá pôsobila či pôsobí v športe minimálne desať rokov a za tento čas sa neprehrešila voči základnej etike:

- v športe, ale aj v bežnom živote sa riadi základnými pravidlami čestnosti, slušnosti,
- svojimi činmi sa zaslúžila o šírenie základných princípov fair play tak na športoviskách, ako aj mimo nich,
- veľkú pozornosť venovala mládeži, vstúpila jej pravidlá fair play a bola jej vždy vzorom,
- bola či je športovou osobnosťou, ktorá dosiahla nielen vysoké športové ocenenia, ale vo svojom živote a v športovej kariére sa riadi myšlienkami fair play,
- osobnosť, ktorá ideály čestnosti, „férovosti“ nikdy nezradila v snahe získať domáce či medzinárodné ocenenia, neprepožičala sa nekalej propagande v spoločenskom živote.

b) Za aktívne šírenie a propagáciu myšlienok fair play

Osobnosť, ktorá aktívne prispela k šíreniu myšlienok fair play, verejne poukazovala a pranierovala zneužívanie či nekonanie podľa týchto zásad. Zaslúžila sa o propagáciu čestných skutkov a sama sa v živote nimi riadi.

c) Za príkladný čin v duchu fair play

Športovec, tréner, športový funkcionár, rozhodca či športový fanúšik, ktorý sa zachoval na športovisku v duchu fair play:

- pomohol v núdzi svojmu kolegovi, súperovi, športovcovi,
- nezískal víťazstvo bez boja napriek tomu, že pravidlá súťaže mu to umožňovali (zranenie súpera, meškanie, zničenie náradia a pod.),
- zachránil niekomu počas športového podujatia život,
- v kriticknej situácii počas športového zápolenia sa zachoval charakterne,
- priznal zlé rozhodnutie rozhodcu i za cenu vlastného oslabenia či v neprospech tímu,
- vykonal čin, ktorý si zaslúži publicitu a je príkladom pre celú športovú obec.

Ako môžeme spolupracovať s KFP SOV? V prvom rade sa môžeme zapojiť do akcií organizovaných KFP SOV. Môžeme pozvať na naše akcie (besedy, športové podujatia a pod.) niektorého z jej členov, prípadne nám môžu sprostredkovať stretnutie s niektorým z ocenených športovcov. Môžeme podávať návrhy na ocenenie KFP SOV.

7.1.3| Slovenská olympijská akadémia (SOA)

Slovenská olympijská akadémia bola založená v roku 1993. Riadi sa svojím štatútom. Je organizačnou zložkou SOV. V činnosti sa riadi Olympijskou chartou a programom MOA, stanovami SOV a štatútom SOA. Jej poslaním je pomáhať v rozvoji olympizmu na území SR, vysvetľovať, propagovať a realizovať olympijské princípy, idey tak, ako sú formulované chartou a inými dokumentmi olympijského hnutia. *Realizuje v praxi olympijskú výchovu ako špecifický pedagogický proces vlastnými formami, metódami a prostriedkami. Snaží sa, aby sa olympijská výchova stala súčasťou všeobecnovzdelávacieho a výchovného procesu detí a mládeže.*

SOA sa podieľa na odbornom vzdelávaní členov športového a olympijského hnutia, podieľa sa na výchove, vzdelávaní a kariérnej príprave športovcov olympionikov. Organizuje národné a medzinárodné stretnutia, semináre, konferencie, sympóziá s olympijskou a športovou tematikou.

Pripravuje informácie, zborníky, publikácie, monografie, filmy, učebnice s olympijskou a športovou tematikou. Organizuje umelecké súťaže, výstavy a ďalšie kultúrne podujatia v spolupráci s ostatnými zložkami a komisiami SOV. Spolupracuje s MOA a s národnými olympijskými akadémiami.

Jej členom môže byť každý bezúhonný občan SR, ktorý súhlasí so štatútom SOA. O prijatí rozhoduje predsedníctvo SOA.

Ako pomáha SOA školám?

V prvom rade odbornou pomocou. Pripravuje publikácie, filmy, rôzne iné materiály, plagáty. Môžeme sa zúčastniť na vzdelávaní a konferenciách, ktoré SOA organizuje, môžeme jej členov požiadať o odbornú pomoc pri tvorbe materiálov k olympijskej výchove pre svoju školu, pre školou organizované vedomostné a iné súťaže. Môžeme sa tiež stať jej členmi.

7.1.4| SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum

Múzeum telesnej kultúry (MTK) v SR bolo založené 24. októbra 1985. Od 1. januára 2015 je organizačnou zložkou Slovenského olympijského výboru. MTK pôsobí v priestoroch Domu športu v Bratislave už pod novým názvom SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum. Je to jediné komplexne zamerané športové múzeum na Slovensku. Významná časť zbierok v depozite tohto múzea má priamu väzbu na olympijské hry a olympijské hnutie.

SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum nemá svoje stále výstavné priestory. V súčasnosti sa snaží o zaradenie do celosvetovej siete olympijských múzeí a užšiu spoluprácu s Olympijským múzeom v Lausanne. Jednou z jeho úloh je uchovávať naše olympijské a športové dedičstvo a šíriť olympijskú a športovú osvetu, výchovu a vzdelávanie.

Čím nám môže múzeum pomôcť?

Môžeme sa so žiakmi zúčastniť na výstavách a besedách, ktoré múzeum organizuje. Jej zamestnanci

nám môžu pomôcť pri organizovaní športových výstav, môžu nám poradiť, kde nájdeme vhodné fotografie športovcov, literatúru o nich, príp. nám môžu zapožičať niektoré materiály zo svojich zbierok, alebo nám umožnia urobiť z nich fotokópiu.

7.2| Slovenské združenie telesnej kultúry

Slovenské združenie telesnej kultúry (SZTK) je záujmovou organizáciou združujúcou právnické osoby telesnej kultúry s celoslovenskou pôsobnosťou na princípe práva združovať sa. SZTK je samostatnou právnickou osobou so sídlom v Bratislave. Je právnym nástupcom ČSZTV a jeho organizačných zložiek na území Slovenskej republiky, vzniklo v r. 1990.

SZTK plní úlohy v oblasti správy vlastného a zvereného majetku, koordinuje činnosť svojich členov v oblastiach, ktoré sa dotýkajú ich spoločných záujmov. Poskytuje členom za odplatu prenájom majetku SZTK a s ním spojené služby.

Riadnymi členmi SZTK sú:

Konfederácia športových zväzov SR (KŠZ SR), Slovenský futbalový zväz (SFZ), Asociácia telovýchovných jednot a klubov SR (ATJK SR), Asociácia športu pre všetkých SR (AŠPV SR).

7.3| Konfederácia športových zväzov SR(KŠZ SR)

Konfederácia športových zväzov SR (predtým AŠZ) od svojho vzniku v r. 1990 vykonáva pre svoje členské subjekty (64 športových zväzov) niektoré služby na uľahčenie práce zväzom, hlavne tým, ktoré nemajú možnosť zamestnať profesionálnych pracovníkov.

Zastupovanie členských zväzov vo vzťahu k orgánom štátnej správy, regionálnej a miestnej samosprávy v legislatívnych a koncepčných otázkach, v otázkach štruktúry športu, finančného zabezpečenia činnosti zväzov. Zastupuje ich vo vzťahu k podobným partnerským športovým organizáciám v zahraničí. Zabezpečuje účtovnícke, mzdové a personálne služby. Organizuje semináre, organizačne zabezpečuje slovenské výpravy na Svetových hrách (neolympijských športov) a ďalšie úlohy. Tieto služby sú vykonávané pre členov KŠZ SR a časť z nich aj pre subjekty združené v ZTŠČ SR (na základe zmluvy o spolupráci).

Zoznam bibliografických odkazov

- CZECHOWSKI, M., A. DABROWSKA, 2011. *Fair Play w sporcie i zyciu mlodzezy (Warstaty dydyktyczne dla nauczycieli i mlodziezy szkolne)*. Zeszyt Nr. 1. Warszawa: Klub Fair Play Pskiego Komitetu Olimpijkiego. ISBN 978-83-62045-07-05.
- CZECHOWSKI, M., Z. ZUKOWSA a R. ŻUKOVSKI, 2011. *Edukacja olimpijska. Dokumenty normatywne i Kodeksy Fair Play (z warstatami dydyktycznymi dla nauczycieli, trenerow i mlodziezy)*. Zeszyt Nr. 2. Warszawa: Klub Fair Play Pskiego Komitetu Olimpijkiego. ISBN 978-83-62045-09-9.
- GREXA, J. a kol., 2006. *Olympijská výchova*. Metodická příručka SOV. Vydali SOV, SOA, NŠC. ISBN 80-969522-0-X.
- KUBÁŇOVÁ, E., 1996. *Deťom o olympijských hrách*. Bratislava: Vydavateľstvo Perfekt, a. s. ISBN 8046-031-0.
- MITOŠINKA, J. a kol., 1989. *Príspevok k histórii olympionizmu na Slovensku, XIV*. Zborník Telovýchovnej školy SÚV ČSTV Bratislava. Bratislava: Šport. ISBN 80-7096-039-6.
- PRICHÁZKA, K. a kol., 1987. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. Praha, Bratislava: Olympia, Šport.
- SÁBL, V., 1976. *Stručná historie olympijských her*. Praha: Nakladatelství Olympia.
- SEMAN, F. a kol., 2010. *Teoretické a praktické východiská olympijskej výchovy*. Medzinárodná konferencia Slovenskej olympijskej akadémie. Bratislava: Slovenský olympijský výbor. ISBN 978-80-89460-03-8.
- CHMELÁR, F., 2010. *Aktuálne otázky olympijskej výchovy. Teoretické a praktické východiská olympijskej výchovy*. Medzinárodná konferencia Slovenskej olympijskej akadémie. Bratislava: Slovenský olympijský výbor. ISBN 978-80-89460-03-8.
- CULPAN, I., 2010. *Výchova k olympizmu alebo olympijská výchova. Teoretické a praktické východiská olympijskej výchovy*. Medzinárodná konferencia Slovenskej olympijskej akadémie. Bratislava: Slovenský olympijský výbor. ISBN 978-80-89460-03-8.
- SINN, U., 2003. *Olympia. Kult, sport a slavnost v antice*. Praha: Nakladatelství EPOCH. ISBN 80-86328-20-1.
- Štatút Slovenskej olympijskej akadémie [online]. [cit. 21-03-2015]. Dostupné z: http://www.milujem-sport.olympic.sk/userfiles/files/%C5%A0tat%C3%BAt%20SOA_2014.pdf
- Zákon č. 226/1994 Z. z. o používaní olympijskej symboliky a o Slovenskom olympijskom výbore v aktuálnom znení po novele zákona prijatej s účinnosťou od 15. 2. 2014.

Príloha č. 1

Občianska náuka pre 6. ročník ZŠ – príklad začlenenia olympijskej výchovy ako prierezovej témy

Obsah učiva	Rozvíjajúce ciele	Požadovaný výstup	Prierezové témy/ prepojenie s inými predmetmi	Metódy a formy práce	Učebné zdroje
Významné osobnosti našej obce, nášho mesta, športovci, olympionici.	Kognitívne ciele: poznať významné osobnosti svojej obce, mesta, športovcov, olympionikov. Afektívne ciele: uvedomiť si prínos významných osobností pre dnešný svet, <i>vkľad športovcov pre obec.</i> Psychomotorické ciele: Porovnať a posúdiť prínos vedy a techniky v dnešnom svete, <i>prínos vedy a športu.</i>	Pozná významné osobnosti svojej obce a mesta, uvedomuje si prínos významných osobností pre dnešný svet, porovná a posúdi prínos vedy a techniky v dnešnom svete.	Informatika, práca s počítačom, <i>olympizmus, šport v meste.</i>	Metóda čítania – práca s knihou. Metóda rozhovoru – rozprávanie. Diagnostické metódy – ústne, opakovanie.	Kučírek, J. a kol.: Občianska výchova pre 6. ročník ZŠ, Machajdík, I.: Bratislavskí olympionici, Športové hry starej Bratislavy.

Príloha č. 2

Časová dotácia predmetu základy športovej prípravy pre jednotlivé ročníky a zaradenie jednotlivých TC do ročníkov

Ročník	Tematický celok	Týždenná časová dotácia VH	Ročná časová dotácia VH
Piaty	História telesnej kultúry	0,5	17
Šiesty	Telesná príprava a diagnostika a kontrola trénovanosti	0,5	17
Siedmy	Anatómia a fyziológia človeka a telesné cvičenia	0,5	17
Ôsmy	Športový tréning	0,5	17
Deviaty	Biomechanika pohybu športovca Základy športovej psychológie Osobnosti v športovom tréningu	0,5	17
za štúdium počas ZŠ		2,5	85

Príloha č. 3

Tematický výchovno-vzdelávací plán TC História telesnej kultúry

Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb

Predmet: Základy športovej prípravy

Ročník: piaty

Mesiac	VH	Téma
II.	1.	Prvotnopospolná spoločnosť a pohybová činnosť
	2.	Otrokárska spoločnosť a pohybové činnosti
	3.	Vklad starovekého Grécka – ako vznikli staroveké OH
III.	4.	Olympia a vývoj športových disciplín
	5.	Kalokagatia a príprava športovca na starovekú olympiádu
	6.	Športoviská a rituály na starovekých OH
	7.	Úpadok a zánik starovekých OH – gladiátorské zápasy
IV.	8.	Stredovek a pohybové činnosti
	9.	Rytierska príprava a jej premena vo vývoji času
	10.	Pohybové činnosti a hry v stredovekých mestách a na vidieku
	11.	Kapitalizmus a pohybové činnosti
V.	12.	Vznik športu a jeho následky v spoločnosti
	13.	Šport v školách a športové spolky
	14.	Piere de Coubertin a obnova OH
	15.	Začiatky novodobých OH a ich význam pre svet
VI.	16.	Športové hnutie po 1. svetovej vojne
	17.	Medzivojnové obdobie športu, amatérsky a profesionálny šport
	18.	Rozvoj športu v regióne školy

Príloha č. 4

Aktivita: Studničky

Vzdelávacia oblasť: Príroda a spoločnosť

Predmet: Prírodoveda v pohybe

Tematický celok: Voda (Od prameňov k ústiu)

Tematická oblasť/podtéma prierezovej témy „ENV“: Ochrana a starostlivosť o pramene potokov, studničky a vodné zdroje. Dôležitosť vody pre šport a športovcov.

Cieľ: Uvedomiť si, aký význam má voda pre život a prečo je dôležité starať sa o jej čistotu. V praktickej aktivite v prírode sa naučiť starať sa o čistotu prameňov a ich okolia.

Kľúčové slová: prameň, studnička, zdroj vody, sútok, ústie, znečistenie, kontaminácia, pitný režim v športe a v živote.

Časový rozsah: 6 VH (cca 5,5 hod.).

Organizačná forma: vychádzka.

Vyučovacie metódy: práca v teréne, skupinová práca, rolové hry, riešenie problému, práca s mapou.

Vyučovacie pomôcky: zväčšená fotokópia (výrez) turistickej mapy Malé Karpaty, tenké zvýrazňovače rôznych farieb, ceruzka, zošit, rukavice, improvizované pomôcky, hrable, rýle, lopatky.

Postup:

1. Dva dni pred odchodom na vychádzku učiteľ overí pripravenosť žiakov, preverí ich vedomosti ohľadom výstroja a oblečenia na vychádzku. Žiaci sa rozdelia do skupín a dostanú rozličné úlohy s príslušným vysvetlením – navigátori, sprievodcovia, ochranári (1 VH).
2. Zraz účastníkov vychádzky pred školou, kontrola oblečenia a výstroja.
3. Peší presun podľa vopred vytýčenej trasy na stanovené miesto. **Počas presunu dodržiavať dopravné predpisy so skupinou (prechádzanie cez cestu bez svetelnej signalizácie, so svetelnou signalizáciou, presun po ceste v skupine).**
4. Ak sa na trase nachádzajú miesta, resp. objekty, ktoré si zaslúžia pozornosť, žiaci v úlohe sprievodcov prečítajú na týchto miestach vopred pripravený krátky referát. Odpočinok na občerstvenie – počas prestávky sa žiaci oboznámia s úlohami, ktoré na nich čakajú, sprievodcovia prečítajú referát o vode a jej význame. Učiteľ potom vedie so žiakmi rozhovor na tému pitná voda, zásobovanie vodou a vysvetlí pojmy prameň, studnička, sútok, ústie, kontaminácia atď., aby v praktickej činnosti mohli tieto pojmy používať.
5. Úlohou navigátorov je do viesť skupinu na miesto určenia a postupne zapisovať trasu pochodu. Potom budú za pomoci vyučujúceho hľadať na mape pramene (studničky), aby si ich všetci mohli pozrieť a zaznamenať ich stav (znečistenie, poškodenie, prístup k nim z najbližšie označeného chodníka – všetko si zapisujú do záznamníkov).
6. Obhliadka prameňov a studničiek, rozdelenie žiakov do skupín, čistenie prameňov a studničiek od lístia a nečistôt pomocou improvizovaných pomôcok, vyčistenie ich okolia od nečistôt.

7. Vyhodnotenie činnosti, zapísanie aktuálneho stavu jednotlivých prameňov a studničiek (množstvo a pôvod nečistôt, ktoré sa nachádzali pri objektoch). Odchod po vytýčenej trase do školy.
8. Príchod do školy.

Reflexia/prepojenie so životom

1. Ako ste sa cítili pri čistení studničiek?
2. Prečo považujete za dôležité, aby boli studničky čisté?
3. Čo znamená, že les je pre športovca prirodzená telocvičňa?
4. Akú úlohu v tréningovom procese a v živote plní pitný režim?

Obr. 21

Príloha č. 5

Aktivita: Športovisko

Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb

Predmet: Základy športovej prípravy

Tematický celok: Príroda ako prostriedok regenerácie a zvyšovania kondície v tréningovom procese

Tematická oblasť/podtéma prierezovej témy „ENV“: Starostlivosť o športoviská/starostlivosť o prírodu – najlepšie prostredie pre tréningový proces.

Cieľ: Naučiť sa využívať prírodné prostredie na regeneráciu a zvýšenie svojej kondície. Naučiť sa správať pri športovej činnosti v prírode ekologicky, naučiť sa odstraňovať znečistenie v prírodnom prostredí.

Kľúčové slová: kondícia, regenerácia, ekológia, environmentálne správanie.

Časový rozsah: 7 VH (cca 6,5 hod.).

Organizačná forma: turistická vychádzka.

Vyučovacie metódy: skupinová práca, práca s mapou, práca so zdrojmi, internetom, knihou, rolové hry.

Vyučovacie pomôcky: turistická mapa Malých Karpát, poznámkový zošit, pero, ceruzka, rukavice, hrubšie 60 l igelitové vrece na odpad, fotoaparát (mobil).

Postup:

1. V rámci 1 VH (v čase mimo vyučovania) dva dni pred odchodom na turistickú vychádzku oboznámiť žiakov s trasou, rozdeliť ich do skupín s rozličným zameraním (**navigátori** – ich úlohou je poznať trasu presunu, zaznamenávať čas presunov na jednotlivé stanovišťa, poznať časový harmonogram odchodov vybraných spojov na daných trasách, **sprievodcovia** – ich úlohou je nájsť na internete rôzne zaujímavosti o miestach, ktorými sa bude prechádzať, **historici** – ich úlohou je zistiť od rodičov, známych, aké športové činnosti sa v danej lokalite realizovali v minulosti a dnes, **dokumentaristi** – ich úlohou je zabezpečiť z turistickej vychádzky fotodokumentáciu a po návrate pripraviť článok do školského časopisu).
2. Trasa turistickej vychádzky (**použitá MHD, pešia turistika**)
3. Zraz žiakov pred školou, kontrola výstroja a vybavenia na vychádzku a peší presun na stanovené miesto.
4. Peší presun na trase. Prestávka na desiatu, počas ktorej sprievodcovia prednesú referáty, navigátori oboznámia žiakov s ďalším časovým harmonogramom. Počas ďalšej prestávky v rámci presunu na určené stanovište historici oboznámia ostatných so získanými poznatkami ohľadom športového využitia danej lokality v minulosti a dnes.
5. Riadený rozhovor vyučujúceho so žiakmi zameraný na význam čistoty životného prostredia a športovísk pre tréningovú činnosť a regeneráciu športovca.
6. Čistenie lokality od odpadkov a nečistôt.
7. Vyhodnotenie a zdokumentovanie činnosti (množstvo odpadu, aký odpad prevládal...).
8. Návrat do školy.

Reflexia/prepojenie so životom

1. Aký pocit ste mali pri čistení?
2. Považujete za dôležité starať sa o prírodu, o športoviská, o vaše bezprostredné okolie?

Obr. 22

Príloha č. 6

Aktivita: Čo je kalokagatia?

Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Predmet: Etická výchova

Tematický celok: Poznanie a pozitívne hodnotenie seba

Tematická oblasť/podtéma prierezovej témy „Olympijská výchova“: Ideál v starovekom Grécku.

Cieľ: Uvedomiť si, čo znamená byť dobrým človekom, ako môžeme pozitívnym spôsobom rozvíjať seba, prečo je dôležité starať sa o svoj osobnostný rozvoj. Naučiť sa na základe prejavov hodnotiť sám seba a poznať svoje kladné a záporné vlastnosti.

Kľúčové slová: krása, dobro, odvaha, statočnosť, múdrosť, spravodlivosť, dokonalosť, pentatlon, kalokagatia.

Časový rozsah: 1 VH (0,45 hod.).

Organizačná forma: výklad, dialóg, diskusia.

Vyučovacie metódy: skupinová práca, rolové hry, riešenie problému.

Vyučovacie pomôcky: pero, ceruzka, zošit, kniha, tabuľa, dataprojektor.

Postup:

1. Učiteľ napíše na tabuľu názov vyučovacej hodiny a kľúčové slová. Vysvetlí žiakom, že sa budú rozprávať o starovekom Grécku aj o tom, že v dávnych dobách sa žiaci v škole neučili iba čítať, písať, rátať, ale pravidelne cvičili a chodili na vychádzky do prírody. Učitelia im pri tom rozprávali rôzne príhody.
2. Ideálom pre starých Grékov bol človek zdatný, odvážny, šľachetný, múdry a s krásnym telom. Teda ich snahou bolo dosiahnuť duševnú a telesnú dokonalosť, súlad krásy a dobra.
3. Všetci žiaci dostanú pripravený text s názvom *Atlét Kriannios* a učiteľ požiada jedného z nich, aby text prečítal.
4. Učiteľ vyzve žiakov, aby na tabuľu postupne písali kladné vlastnosti, ktoré mal Kriannios a ktoré ďalšie vlastnosti by mu priradili na základe prečítaného textu. Žiaci svoj názor vždy zdôvodnia.
5. Úlohou žiakov je vo svojich zošitoch rozdeliť vlastnosti na tie, ktoré sa týkajú telesných vlastností, a tie, ktoré súvisia s duševnými. Ako pomôcku im učiteľ premietne na tabuľu výber niektorých telesných a duševných vlastností.
6. Každý žiak si v zošite podčiarkne tie vlastnosti, o ktorých si myslí, že sú mu vlastné, a zakrúžkuje tie, ktoré si musí ešte zdokonaľovať. Potom žiaci vytvoria dvojice, zošity si medzi sebou vymenia a vzájomne si potvrdia, prípadne vyvrátia označené schopnosti podľa mienky druhého.
7. Učiteľ na záver zhrnie učivo, zopakuje jednotlivé pojmy a žiakov upozorní na to, že bez toho, aby sme sa sami dobre nepoznali, nemôžeme sa ani zdokonaľovať. Každé zdokonalenie si vyžaduje určitý druh námahy.

Reflexia/prepojenie so životom

1. Ako ste sa cítili pri hodnotení vašich vlastností spolužiakom?
2. Prečo považujete za dôležité, aby sa každý človek zdokonaľoval?

Text: Atlét Kriannios

V jedno pekné jesenné popoludnie sa žiaci vybrali so svojím učiteľom do blízkeho olivového hája. Ako prechádzali popri striebrosivých olivovníkoch, zazreli skupinu ľudí, ktorá obstúpila akéhosi jazdca. Ten, aj keď mu už vlasy začínali šedivieť, svižne zoskočil zo svojho koňa a dal sa so skupinou do reči. „Veď to je Kriannios, známy olympijský víťaz v pentatlone!“ zvolal nečakane starý učiteľ. Žiaci s úctou pozdravili slávneho hrdinu. Kriannios im s úsmevom odpovedal na pozdrav a pokračoval v debata. „Zbadali ste, chlapci, veľkú jazvu na jeho pravej ruke?“ spýtal sa učiteľ. A keď videl ich zvedavé tváre, začal im rozprávať príbeh o známom olympijskom víťazovi.

„Slávny atlét Kriannios už dva razy takmer zvíťazil na olympijských hrách v pentatlone. Nakoniec sa ale vždy našiel niekto, kto bol o čosi lepší ako on. Kriannios si zaumienil, že i tretí raz sa pokúsi o to, aby sa konečne stal olympijským víťazom, a začal trénovať ešte viac ako predtým. Pravidelne behal okolo rodnej dediny, skákal cez riečku, zápasil so svojimi priateľmi, hádzal oštepom i diskom. Niekoľko týždňov pred začiatkom olympijských hier sa však stala nečakaná udalosť. Keď sa v jeden podvečer vracal domov z náročného tréningu, zbadal, že neďaleko olivového hája začína horieť dom. Ľudia, ktorí boli blízko ohňa, zúfalo kričali. Veď obyvatelia domu nestihli odísť.

Príloha č. 7

Aktivita: Výhody vyplývajúce z fyzickej aktivity

(spracované podľa M. Czechowski, A. Dabrowska 2011)

Čas: 45 min.

Ciele:

1. Vzájomne sa spoznať prostredníctvom pohybových činností a ich realizáciou v práci v skupine.
2. Uvedomiť si výhody vyplývajúce z fyzickej aktivity – športu.
3. Rozoznať fyzický a psychický rozvoj človeka, uvedomiť si jednotu fyzického a psychického rozvoja človeka.

Metódy: výklad, továreň nápadov, hádanka, diskusia.

Formy didaktickej práce: kolektívna, skupinová a individuálna.

P. č.	Úloha	Čas	Metodický komentár
1.	Organizácia činnosti, výklad aktivít a témy vytvárajúce pozitívnu motiváciu u žiakov.	5 min.	Učiteľ: - poukáže na význam fyzickej aktivity pre mladých ľudí, - hovorí o rôznych formách a cieľoch jej realizácie, - vysvetľuje žiakom, že každý progres v športe si vyžaduje od človeka špeciálne fyzické a psychické schopnosti.
2.	Aký je môj obľúbený šport?	10 min.	Žiaci napíšu na kartičky svoj obľúbený šport (druh pohybovej činnosti, ktorú vykonávajú) a pripnú ich na nástenku (žiaci, ktorí nevykonávajú žiaden šport ani pohybovú činnosť, napíšu názov športu, ktorý radi sledujú v televízii). Potom sa zoskupia do skupín podľa svojich záujmov. V prípade veľkého záujmu o rovnakú disciplínu môžeme žiakov rozdeliť vzhľadom na záujem o výkonnostný, súťažný šport a na záujmový, rekreačný šport.
3.	Aké výhody prináša účasť na pohybových aktivitách v športe?	20 min.	Žiaci v skupinách charakterizujú svoje obľúbené pohybové činnosti z dvoch hľadísk: - aké fyzické schopnosti rozvíja ich obľúbený šport, pohybová aktivita, - aké psychické schopnosti rozvíja ich obľúbený šport, pohybová aktivita (charakteristické rysy športu, pohybovej činnosti, zmysly, správne postoje, vlastnosti a pod.). Žiaci nakreslia, napíšu profily športovca – na pravú stranu papiera fyzické schopnosti, na ľavú psychické schopnosti. Hotové charakteristiky prezentuje vedúci každej skupiny (referujúci i prezentácia sú dobre viditeľné). V záujme uľahčenia práce môžeme dať žiakom vopred pripravené kartičky s príkladmi fyzických a psychických schopností. V tomto prípade bude úlohou referujúcich vybrať spomedzi príkladov na kartičke 5 – 6 takých fyzických a psychických schopností, ktoré najlepšie zodpovedajú ich disciplíne.
4.	Diskusia a zhodnotenie.	10 min.	Učiteľ vtiahne žiakov do diskusie so zámerom postupne vyriešiť dva problémy: 1. Ktorý z uvedených príkladov fyzických a psychických schopností je najdôležitejší? 2. Aký vplyv majú fyzické a psychické schopnosti na rozvoj športovca?

Žiaci sa takýmto spôsobom môžu naučiť rozlišovať medzi fyzickými a psychickými schopnosťami, môžu na príkladoch dokázať vplyv športu na rozvoj týchto schopností a získať tak presvedčenie, že pre formovanie človeka je potrebné ich rozvíjať.

Príloha č. 8

Hodnoty športu

Pojem *šport* obsahuje v dnešnej dobe široké spektrum ľudských činností – hier, v ktorých sú zahrnuté tieto nevyhnutné atribúty: fyzické pôsobenie, záťaž v kombinácii s konkurenciou. Na jednom konci škály máme profesionálny šport a športovcov, na druhej strane rekreačný, amatérsky šport.

Deti a mládež sa zúčastňujú na všetkých druhoch športu. Zúčastňujú sa v školských kluboch, v systéme líg vo svojej vekovej kategórii dobývajú olympijské rekordy. Pre každú skupinu týchto mladých ľudí prináša účasť na športových aktivitách rôzne zážitky. Napriek tomu máme isté dôvody domnievať sa, že šport je rovnakým potenciálnym zdrojom zážitkov pre všetkých, nie vždy si však uvedomujúc jeho hodnoty. Ak budú všetky tieto hodnoty akceptované, nazveme ich výchovné pôsobenia športu.

Intelektuálne hodnoty – patrí k nim všetko, čo športovec poznáva v spoločnosti zaoberajúcej sa športom, teda všetky vedomosti.

Ide tu o predstavivosť, pamäť, koncentráciu, silný zmysel pre pozorovanie, myslenie, rozhodovanie, hodnotenie atď.

V blízkom vzťahu s poznávacími prednosťami je aj komunikácia a vzájomné porozumenie. Všetko, čo vieme alebo si myslíme, sa deje pomocou znakov. Šport ako zjednodušená forma imitácie skutočnosti využíva štruktúru znakov, hlavne kultových. Bohatá olympijská symbolika a tiež kodifikovaný systém správania, vyjadrovacích gest definuje správanie. Vzhľadom na výnimočnú univerzálnosť symbolickej štruktúry športu je dokonalým nástrojom na odovzdávanie informácií. Predstavuje ohromnú zásobu rôznorodého obsahu, ktorá rýchlo preniká do celého sveta, hlavne prostredníctvom médií.

Niektoré ďalšie hodnoty športu: estetické hodnoty, hodnoty socializácie, seberealizácie, prestíže, zdravotné, materiálne, emocionálne, perfekcionistické, morálne hodnoty.

Príloha č. 9

Príklady pracovných listov pre 1. stupeň ZŠ (autorka: Mgr. Ľubomíra Reindlová, ZŠ Bernolákovo)

OLYMPIJSKÁ VÝCHOVA

MATEMATIKA I.

METODICKÁ POMÔCKA PRE UČITEĽA

Cieľom pracovného listu je:

- *vedieť využiť osvojené poznatky o numerácii a priestorovej predstavivosti v praxi;*
- *oboznámiť sa s dielom a odkazom Pierre de Coubertina.*

Pierre de Coubertin, celým menom Pierre Fredy, Baron de Coubertin. Keď mal sedem rokov, vypukla prusko-francúzska vojna. Mladý Coubertin vyrastal v odpore k vojnám. Bol presvedčený, že vznikne nový svet bez nerovnoprávností a bez vojen.

Coubertin sa narodil 1. januára 1863 v Paríži. Strávil veľkú časť svojho detstva na zámku Mirville. Od malička bol nadšený športovec. Miloval putovanie v horách, hral tenis, s radosťou vesloval a mal rád bicyklovanie. Hlásal, že šport je "prameň vnútorného zlepšenia na posilnenie mládeže...". Jeho veľmi dobrým priateľom bol kňaz Henri Didon (1840-1900), ktorý presadil myšlienky Pierre de Coubertina do praxe a bol autorom hesla "Citius, Altius, Fortius".

K OH v Aténach 1896 sa viaže dnes už skôr úsmevné heslo: "Nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa!" Osnovateľ novodobých hier Pierre de Coubertin sa vo svojich pamätiach priznal, že poprosil Američana Roberta Garretta, víťaza vo vrhu guľou, aby hádzal aj diskom, ktorý videl po prvý raz v živote. Pravda, Garrett nepatril do kategórie "zúčastniť sa", lebo vyhral i túto disciplínu. Oficiálne olympijské heslo je "Citius, Altius, Fortius" (z lat. "Rýchlejšie, vyššie, silnejšie"). Mala to byť výzva pre športovcov vydať zo seba to najlepšie. Ako víťazstvo vidieť už samotné úsilie. Olympijským heslom sa stalo roku 1894 v deň založenia MOV. Pierre de Coubertin si požičal heslo od svojho priateľa, dominikánskeho kňaza Henri Didona. Sám Coubertin je autorom hesla: "Nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa!".

Pierre de Coubertin sa snažil o zaradenie športu do spoločnosti. Pracoval na zavedení žiackeho športu a "športu pre všetkých". Inicioval a založil početné spolky a športové zväzy, uverejňoval články o športovej pedagogike.

Coubertin hral na klavíri, komponoval a improvizoval hudobné skladby. Bol veľký obdivovateľ Beethovena a jeho IX. symfónie. Napísal Ódu na šport - literárne majstrovské dielo, za ktoré získal zlatú olympijskú medailu. Na svojich cestách nefotografoval, ale zachytil svoje dojmy ako skice v albume. Pierre de Coubertin sa zasadzoval najmä za slávnostné otvorenie a ukončenie olympijských hier. Táto tradícia trvá dodnes.

Zomrel 2. septembra 1937 v Ženeve.

Legenda o bežcovi z Maratónu do Atén sa zmieňuje o Feidippidovi ako o poslovi, ktorý bežal z Atén do Sparty s prosbou o pomoc, keď sa Peržania vylodili pri meste Maratón v Grécku s úmyslom zajať a zotročiť Atény. V roku 1876 napísal Robert Browning báseň Pheidippides, vďaka ktorej sa príbeh o gréckom bežcovi stal súčasťou ľudovej kultúry 19. storočia a bol prijatý ako historická legenda.

Keď sa myšlienka novodobých olympijských hier stala skutočnosťou, Michel Bréal, francúzsky historik a lingvista, člen Medzinárodnej olympijskej komisie prišiel s nápadom usporiadať závod na dlhú vzdialenosť, ktorý by oslavoval čin antického bežca. Túto myšlienku podporil aj Pierre de Coubertin, a novovytvorený beh, ktorý dostal meno **MARATÓN**, propagoval v mnohých svojich príhovoroch.

Francúzsky učiteľ Pierre de Coubertin bol zakladateľom moderných olympijských hier. Narodil sa v roku 1863 v Paríži a zomrel v roku 1937 v Ženeve.

Vypočítaj, koľko rokov sa v skutočnosti dožil a koľko rokov by mal dnes?

Hráči kanadskej reprezentácie v zápase s Ruskom, ktorý sa skončil 0:0, dostali štyri dvojminútové a jeden päťminútový trest, a v 45. minúte dostal ich hráč trest do konca zápasu.

Vypočítaj, koľko trestných minút odsedeli hráči Kanady na trestnej lavici.

.....

.....

.....

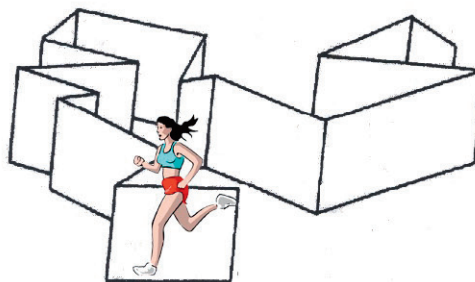
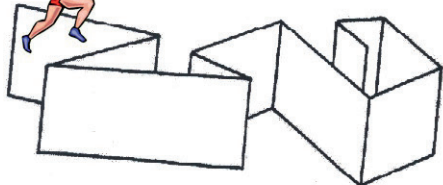
.....

.....

.....

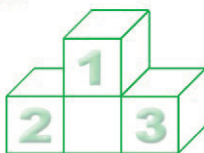
Vyfarbi cestu, po ktorej bude bežať maratónec.

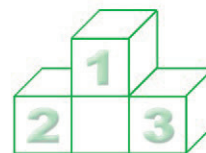
Maratónec pomaly dobieha do cieľa...

Vyfarbi kocky:

z ktorých vidíš dve strany

z ktorých vidíš tri strany

MENO:

OHODNOŤ SVOJU PRÁCU:

METODICKÁ POMÔCKA PRE UČITEĽA

Cieľom pracovného listu je:

- poznať, čo patrí do povinného vybavenia bicykla;
- vedieť vysvetliť, čo je olympijská medaila a kde a za čo sa získava.

Čo musí mať bicykel:

- dve od seba nezávislé účinné brzdy s plynule odstupňovateľným ovládaním brzdneho účinku;
- svetlomet schváleného typu svietiaci vpredu bielym svetlom musí byť nastavený tak, aby svetlo svietilo do vzdialenosti najviac dvadsať metrov, a upravený tak, aby sa toto nastavenie nemohlo samovoľne zmeniť, musí svietiť súčasne so zadným obrysovým svetlom červenej farby;
- svetidlo so zadným obrysovým svetlom červenej farby schváleného typu svietiacim trvalo alebo prerušovane;
- ak má zdroj so zásobou energie, musí svojou kapacitou zabezpečiť svietivosť najmenej 1,5 hodiny bez prerušenia;
- zadné odrazové sklo červenej farby pódia osobitného predpisu, môže byť kombinované so svetidlom so zadným obrysovým červeným svetlom, musí byť pevne umiestnené v pozdĺžnej strednej rovine bicykla alebo na ľavej strane;
- najmenej jedno bočné odrazové sklo oranžovej farby na každej strane kolesa, jeho plocha nesmie byť menšia ako 2 000 mm, pričom vpísaný štvoruholník musí mať jednu stranu dlhú najmenej 20 mm; na zvýraznenie bočného obrysu bicykla sa môžu použiť ešte iné odrazové materiály na bokoch kolesa alebo na bokoch plástov pneumatík a na koncoch blatníkov;
- odrazové sklá oranžovej farby na oboch stranách pedálov;
- jasne znejúci zvonček;
- zátky alebo rukoväte na zaslepenie voľných koncov rúrky kormidla;
- páčky meničov prevodov, krídlové matice, rýchlopínače nábojov kolies, držiaky a konce blatníkov musia mať hrany buď obalené materiálom pohlcujúcim energiu, alebo ak sa použili tuhé materiály, musia mať hrany zaoblené;
- na dopravu dieťaťa musí mať samostatné sedadlo pevne pripevnené na ráme bicykla pred cyklistom s pevnými stúpadlami na nohy dieťaťa, sedadlo a stúpadlá musia byť umiestnené tak, aby sa počas jazdy dieťa nemohlo zraniť a neobmedzovalo riadenie bicykla;
- bicykel na športové účely (horský, na cestné a terénne preteky) musí byť vybavený predným odrazovým sklom bielej farby umiestneným v pozdĺžnej strednej rovine najmenej 100 mm nad povrchom pneumatiky predného kolesa na stojacom bicykli.

Na hrách I. olympiády rozdávali víťazom strieborné, druhým v poradí bronzové medaily. Tretí nedostali nič. Na ďalších dvoch (Paríž 1900, St. Louis 1904) sa žiadne dekorácie nekonali. Najlepší dostávali tovar rôznej hodnoty - od váz po dáždníky.

Až v Londýne 1908 rozdávali kompletnú sadu medailí v súčasnej podobe. Dnes sú na to striktné predpisy. Napríklad zlatá musí mať hrúbku minimálne 3 milimetre a priemer aspoň 60 milimetrov.

Anton Tkáč je bývalý slovenský reprezentant v dráhovej cyklistike.

Začínal disciplínou časovka (nazývanou aj „kilometer s pevným štartom“), v ktorej získal na svetovom šampionáte 1970 v Leicestri bronzovú medailu. Po neúspechoch presedlal na šprint a v tejto disciplíne získal tri krát zlatú medailu na svetovom šampionáte: v roku 1974 v Montreale (Kanada), v roku 1976 v Ostuni (Taliansko) a v roku 1978 v Nürburgringu (Nemecko). Na **Olympijských hrách 1976** v Montreale získal v rovnakej disciplíne zlatú olympijskú medailu, keď vo finále porazil desaťnásobného majstra sveta Francúza Daniela Morelona.

Dopíš a dokresli, čo chýba cyklistovi na bicykli, s ktorým jazdí na závodnej dráhe:

Z modelovacej hmoty vyrob medailu, ktorú by dostávali žiaci na športových súťažiach

STOCKHOLM 1912

ANTWERPY 1920

SYDNEY 2000

ATÉNY 2004

MENO:

OHODNOŤ SVOJU PRÁCU:

METODICKÁ POMÔCKA PRE UČITEĽA

Cieľom pracovného listu je:

- vysvetliť žiakom pojem *fair play*;
- poznať športy a športové disciplíny;
- poznať športy olympijských hier a zimných olympijských hier.

Hrať vždy *fair play* je pre športovcov rovnako dôležité ako športové úspechy.

fair [fér] - čestný, slušný.

fair play [fér plej] - hra podľa pravidiel, čestné konanie, slušné správanie

Cenu FAIR PLAY môžu získať nielen športovci, ale aj rozhodcovia, športovní komentátori a funkcionári. Cena sa odovzdáva za príkladný čin, celoživotnú propagáciu súťaženia a správania sa v duchu *fair play*.

Pre ilustráciu uvádzame niekoľko držiteľov ceny *fair play*:

Robert Švehla za príkladný čin - hokejista, ktorý pôsobil v Toronte. Pri podpise svojej zmluvy s kanadským klubom inicioval finančnú pomoc pre výchovu mladých hráčov v Dukle Trenčín, kde hokejovo vyrastal.

Gabriel Zelenay za dlhoročnú propagáciu *fair play* - rozhlasový reportér a športový organizátor. Jeden zo zakladateľov najmasovejšej súťaže športových hier mládeže v bývalej Československej republike. Vyvrcholením bola olympiáda detí.

Martin Urbanovský (17 ročný) za príkladný čin - počas majstrovstiev Slovenska v triatlonovom šprinte 2001 vo Dvoroch nad Žitavou došlo počas cyklistickej časti k nepríjemnému pádu Mareka Plevu. Martin Urbanovský vidiac, že pred ním jazdia pretekár padol a ostal ležať nehybne na krajnici zastavil a poskytol ranenému prvú pomoc napriek tomu, že mohol získať zlatú medailu.

Svetlana Matušková za príkladný čin - na majstrovstvách Slovenska vo viacbojoch všestrannosti došlo k chybnému zápisu výsledkov v člnkovom behu. Svetlana Matušková napriek tomu, že v tom čase bola na 3. mieste upozornila hlavného rozhodcu na chybu, po oprave sa posunula na 4. miesto a tam aj nakoniec skončila.

FK SITNO Banská Štiavnica - starší žiaci FO Sásová sa nedostavili na dôležitý zápas - hralo sa o jesenného majstra - z dôvodu nepristavenia objednaného autobusu. Hrozila kontumácia, ale funkcionári FK Sitno sa šfachtetne zachovali a súhlasili s opakovaním zápasu v náhradnom termíne.

Olympijské hry sa skladajú z hier olympiády (niekedy sa nazývajú aj letné olympijské hry) a zo zimných olympijských hier.

Prvé olympijské hry sa konali v roku 1894 v Aténach, v Grécku a prvé zimné olympijské hry sa konali v roku 1924 v Chamonix, vo Francúzsku.

Rešpektovať pravidlá fair play (čítaj *fér plej*) znamená (*správnou odpoveď podčiarkni*):

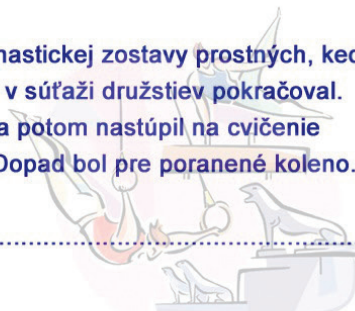
posmievať sa

pocívá a čestná hra

športový pozdrav

Dokonči príbeh:

Športový gymnasta Šun Fujimoto bol práve uprostred gymnastickej zostavy prostných, keď si nešťastnou náhodou zlomil jabĺčko v kolene. Napriek tomu v súťaži družstiev pokračoval. Za zostavu na koni na šírku získal bodové hodnotenie 9,5 a potom nastúpil na cvičenie na kruhoch, v ktorom sa pokúsil o zoskok trojitým saltom. Dopad bol pre poranené koleno...

Z popletených slabík poskladaj názvy športov:

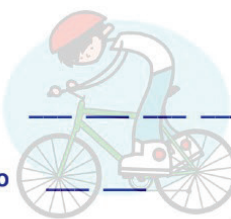
niste

nievaplá

kagymtinas

čukorfosokranieva

bybo

Slová, ktoré označujú športové správanie vyfarbi

posmievanie sa

ohľaduprosť

nedodržiavanie pravidiel

hanebné slová

čestný súboj

rešpektovanie súpera

ocenit' výkon súpera

vzájomná úcta

úmyselné poranenie súpera

Jednotlivé športy oddeľ zvislou čiarou. Tie, ktoré sú v programe zimných olympijských hier vypíš a urči vzor podstatného mena:

L'ADOVÝHOKEJŠERMATLETIKASKOKYNALYŽIACHPLÁVANIEBOXCYKLISTIKALYŽOVANIE

MENO:

OHODNOŤ SVOJU PRÁCU:

METODICKÁ POMÔCKA PRE UČITEĽA

Cieľom pracovného listu je:

- viesť žiakov k vlasteneckému cíteniu a uvedomovaniu si národných tradícií ;
- rozvíjať obrazotvornosť a fantáziu.

Maskot je grafické trojrozmerné umelecké stvárnenie zvierat, ľudí alebo predmetov.

Olympijský maskot je štylizovaná postava, zvyčajne zvieratka, pôvodom z oblasti, kde sa konajú olympijské hry. Maskot reprezentuje kultúrne dedičstvo krajiny, kde sa koná olympiáda. Takisto vyjadruje národné tradície hostiteľskej krajiny.

Jazvečík **WALDI** bol maskotom hier v Mníchove v roku 1972. Bol vyrobený podľa Cherie von Birkenhof, dlhosrstého plemena jazvečíkov. Bol to vôbec prvý oficiálny maskot OH.

Maskot **AMIK** predstavoval maskota OH v Montreale v roku 1976. Slovo "amik" pochádza z indiánčiny a v preklade znamená bobor. Bobor je v jazyku indiánov spojovaný tiež s označením niekoho, kto vykonáva ťažkú prácu.

Ruský medvedík **MÍŠA** bol vytvorený pre OH v Moskve v roku 1980. Autorom bol Viktor Čizikov, ktorý bol známym ruským ilustrátorom detských knížiek. Reprezentoval ruskú odvahu, statočnosť a neporaziteľnosť.

Orol **SAM** predstavoval maskota OH v Los Angeles v roku 1984. Autorom bol C. Robert Moore. Dôvodom zvolenia orla za maskota bolo to, že práve orol je národným symbolom USA. Maskot mal osloviť hlavne detského diváka a návštevníka OH. Preto podoba Sama vychádzala z kreslenej predstavy orla z dielne ateliérov Walta Disneyho.

Tiger **HODORI** sa stal maskotom pre olympiádu v Soule v roku 1988. Južná Kórea si zvolila pre svoje hry tigra, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou kórejských legiend. Meno bolo vybrané z celkom 2.295 návrhov. Na hrudi mal olympijský znak a na hlave "Sangmo" - klobúčik, aký nosili kórejskí dedinskí tanečníci. Stuha na jeho klobúčiku mala tvar písmena "S" ako označenie pre Soul.

COBI bol maskot OH V Barcelone v roku 1992. Autorom bol výtvarník Javier Mariscal. Táto surrealistická postavička predstavovala psa. Len pomaly si Španieli zvykali na túto figúrku. Napriek tomu sa v priebehu olympiády do nej zamilovali nielen oni, ale celý svet.

IZZY sa stal maskotom olympijských hier v Atlante v roku 1996. Táto beztvárá a fantastická figúrka dostala právom meno **IZZY**, čo je odvodené z anglického "What is it?" (Čo je to?), pretože v skutočnosti nikto presne nevie, čo táto figúrka predstavuje.

Olympijské hry v Sydney v roku 2000 boli zastúpené tromi figúrkami maskotov - **OLLY**, **SYD** a **MILLIE**. Tieto typicky austrálske zvieratká predstavovali zem, vzduch a vodu, ale nielen to. **OLLY** stelesňuje olympijského ducha šľachetnosti a vôbec šľachetnosť ako takú. **SYD** reprezentuje prostredie a znázorňuje silu a energiu Austrálie a jej obyvateľov. **MILLIE** je technický génus a odborník na informatiku, dá sa povedať, že ide o predstaviteľa nového tisícročia.

jazvečík WALDI
1972 - Mníchov, Nemecko
prvý maskot OH

medvedík MÍŠA
1980 - Moskva, Rusko

orol SAM
1984 - Los Angeles, USA

súrodenci ATHENÁ a PHÉVOS
2004 - Atény, Grécko

Prestav si, že sa olympijské hry budú konať na Slovensku.

Navrhni maskota olympijských hier tak, aby čo najlepšie vystíhol našu krajinu a ľudí, ktorí tu žijú:

MENO:

OHODNOŤ SVOJU PRÁCU:

METODICKÁ POMÔCKA PRE UČITEĽA

Cieľom pracovného listu je:

- oboznámiť žiakov s olympijskou symbolikou;
- spoznať významných slovenských športovcov.

Slovensko má svoje štátne symboly – štátnu vlajku SR, hymnu SR, štátnu pečať Slovenskej republiky, štátny znak Slovenskej republiky a Ústavu SR.

Mladí Slováci si pri rôznych športových podujatiach, keď športovní reprezentanti Slovenskej republiky víťazia, maľujú na tvár slovenský štátny znak. Vyjadrujú tak spojenie s vlasťou. Stáva sa, že majú slovenskou štátnou vlajkou. Svojim správaním prejavujú hrdosť na svoju vlasť – Slovensko a slovenský národ.

Aj olympijské hnutie má svoju symboliku. Medzi olympijské symboly patrí olympijský znak, zástava, olympijské heslo, olympijská hymna, olympijský oheň a olympijský emblém.

Olympijský znak sa skladá z piatich prepojených kruhov rovnakých rozmerov (niekedy sa používa i označenie „olympijské kruhy“), ktoré sú zľava doprava v poradí modrá, žltá, čierna, zelená a červená. **Olympijská vlajka** má biely podklad bez lemu. V strede má olympijský znak – päť farebných kruhov. **Olympijské heslo** má krédo „Citius. Altius. Fortius“ (Rýchlejšie. Vyššie. Silnejšie), autorom je priateľ Pierre de Coubertina, pedagóg a športový funkcionár R. D. Didon. **Olympijský oheň** je oheň, ktorý sa slávnostne zapáľuje v gréckej Olympii štyri týždne pred začatím olympijských hier. V otvárací deň olympijských hier sa zapáli oheň, ktorý horí až do ich slávnostného ukončenia. Olympijský oheň symbolizuje smrť a znovuzrodenie gréckych hrdinov. **Olympijskou hymnou** je hudobné dielo s názvom „Olympijská hymna“, autorom hudby je Grék Spiros Samara a slová zložil Grék Kostis Palmas ako kantátu na prvé olympijské hry 1896 v Aténach. **Olympijský emblém** je integrovaný vzor spájajúci olympijské kruhy s iným význačným prvkom, napríklad štátnymi vlajkami alebo inými symbolmi.

Michal Martikán (* 18.05.1979 Liptovský Mikuláš)

najúspešnejší slovenský vodný slalomár, olympijský víťaz z Atlanty 1996, štvornásobný majster sveta, športovec Slovenska 1996 a 1997, majster sveta a Európy 2007, zlatý medailista z OH Peking 2008

Ondrej Nepela (* 22.01.1951 Bratislava † 02.02.1989 Mannheim, Nemecko)

krasokorčuliar, víťaz zimných olympijských hier v Sappore 1972

Elena Kaliská (* 19.01.1972 Zvolen)

vodná slalomárka, zlatá medaila z OH Atény 2004 a OH Peking 2008

Ján Popluhár (* 12.09.1935 Bernolákovo)

futbalová legenda, obranca, vyhlásený za najlepšieho futbalistu Slovenska 20.storočia

Radoslav Židek (* 15.10.1981 Žilina)

snoubordista, medailista zo ZOH 2006 Turín

Niektorí zo slovenských športovcov mali to šťastie, že na počesť ich víťazstva zaznela Slovenská štátna hymna. Iste ich poznáš aj ty.

Spoj čiarou športovca s mestom, v ktorom sa narodil.

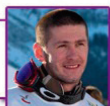
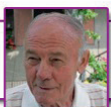

Elena Kaliská
olympijská víťazka
zo Zvolena

Michal Martikán
olympijsky víťaz
z Liptovského Mikuláša

Ján Popluhár
futbalová legenda
z Bernolákova

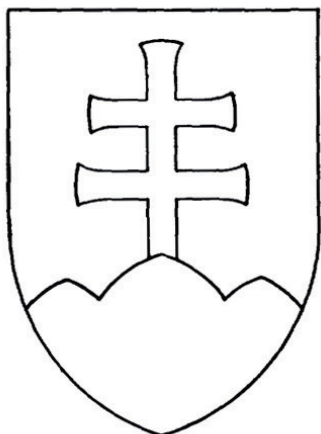
Rado Židek
olympijsky víťaz
z Liptovského Mikuláša

Ondrej Nepela
olympijsky víťaz
z Bratislavy

Tak ako Slovenská republika má štátny znak, aj olympijské hnutie má svoj symbol - päť navzájom prepojených kruhov.

Vyfarbi štátny znak Slovenskej republiky.
Podľa predlohy nakresli olympijské kruhy.

ŠTÁTNY ZNAK SR

OLYMPIJSKÉ KRUHY

MENO:

OHODNOŤ SVOJU PRÁCU:

OLYMPIJSKÝ VEDOMOSTNÝ TEST

Test vyplňuje: **chlapec** **dievča**

1. Tradíciu novovekých – moderných – olympijských hier založil:

Pierre de Coubertin *Leonardo da Vinci* *Ján*
Amos Komenský

2. V akej disciplíne získal striebornú medailu na ZOH 2006
v talianskom Turíne Radoslav Židek?

plávanie *slalom*
snowboarding

3. Vymenuj aspoň tri športy zimných olympijských hier:

4. Olympijský symbol tvoria vzájomne prepletené kruhy. Koľko
ich je?

*štyri – tak ako má v znaku automobilka AUDI, pretože je sponzorom
olympijských hier.*

*päť – symbolizujú svetadiely – Európu, Áziu, Afriku, Austráliu
a Ameriku.*

*šesť – symbolizujú svetadiely – Európu, Áziu, Afriku, Austráliu, Ameriku
a Antarktídu.*

5. Pri otváracom ceremoniáli hier na prvom mieste vždy
pochodujú športovci z Grécka,

pretože z Grécka pochádzajú najúspešnejší športovci na svete.

pretože Wayne Gretzky je najlepší hokejista.

pretože je to prejav úcty ku krajine, ktorá olympijské hry založila.

6. Stav futbalového zápasu je nerozhodný 1:1 a ty dáš
rozhodujúci gól, pričom si ho ale dal rukou a to pravidlá
futbalu zakazujú.

tešim sa, veď sme vyhrali.

ŠPORTY

v programe

OLYMPIJSKÝCH

HIER

PRAVIDLÁ HRY: kartačky zamiešajte a rozložte obrázkom na podložku. Začínajúci hráč obráti dve ľubovoľné kartačky tak, aby všetci spoluhráči jasne videli obrázok. Ak obráti rovnakú dvojicu, nechá si obidve kartačky a pokračuje v hre. Ak nie, vráti kartačky na pôvodné miesta obrázkom dolu a v hre pokračuje ďalší hráč. Víťazom sa stáva ten, kto má najviac rovnakých dvojíc, keď na hracej ploche nezostala žiadna karta.

**PRÍLOHOU K HRE JE INFORMAČNÁ BROŽÚRKA O JEDNOTLIVÝCH ŠPORTOCH
Z PROGRAMU ZIMNÝCH A LETNÝCH OLYMPIJSKÝCH HIER**

OLYMPIJSKÁ VÝCHOVA

informačná brožúrka o olympizme
pre žiakov a učiteľov
I. stupňa ZŠ

- ➡ História starovekých olympijských hier
- ➡ Pierre de Coubertin - zakladateľ olympizmu
- ➡ Novodobé olympijské hry
- ➡ Olympijská symbolika

stolný tenis

plávanie

baseball

